

T.M.

MS. A. 1. 1. 1.

Codex Pauciatius

(1670.)

Seven. Allami devellar. MS varia III 20.

353 - 364, 667 - 672, 720 - 21 - 1100 - 1117.

FRUCTUS SYDODA THORDEXSIS. Hoc est

Treatatus Pulcherrimum plenissimum, in approbatione
Divinitatis Christi, Eccl[esi]e v[er]e Catholicae et Conciliorum
omnium Oecumenicorum, ex praedicta Synodo An[no] 1545
Sylvaniam et Annodiam Viarum Poloniae etc. regna
fractus: quem Blandata vel aliquis sequacius
ejusdem, in exitum multorum protulit et praesertim
sua inscriptione:

TESTIS NOTIA DE (FRUCTO DE TULO, ex Maria nato [non] INCARNATO I

Qui promissus fuit, non tamen datus, in Verberet de
In quo tractatu ^{Lamento} ^{videt V. J. ad unitati nebia apparuit}
I. Gen. 3. Semen mulieris concubabit caput serpentis.
II. Gen. 12. In fine tuo benedicent, omnes tribus terre.
III. Gen. 18. Propter domum suscipiat vobis Dominus ex fratribus suis
IV. Gal. 132. Et ut sit Doctor.
V. Psal. 132. De fructu ventris David ponam super
VI. Psal. 132. sedem eius, et Rex promittitur homo non aliquis
VII. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
VIII. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
IX. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
X. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis

- 1. Gen. 3. Semen mulieris concubabit caput serpentis.
  - 2. Gen. 12. In fine tuo benedicent, omnes tribus terre.
  - 3. Gen. 18. Propter domum suscipiat vobis Dominus ex fratribus suis
  - 4. Gal. 132. Et ut sit Doctor.
  - 5. Psal. 132. De fructu ventris David ponam super
  - 6. Psal. 132. sedem eius, et Rex promittitur homo non aliquis
  - 7. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
  - 8. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
  - 9. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
  - 10. Psal. 132. et Rex promittitur homo non aliquis
- Ecce Virgo concipiet et pariet filium et vocabitur Emma,
nuel
Puer natus et filius datus, vocabitur Deus fortis.
Nota Puer vocandus Deus, non Deus nomine suerj.
Virga de femore Ioseph egredietur, et surculus de radice.
Ecce progredietur in nubibus et electus in quo gloriatur,
Vir dolorum et expertus infirmitatum.
Suscipiam David germen iustum.
Omnia ista testimonia Christum promissum sicut dicitur
Nunquam in Vat. Lyban. Deus sui filius
matris, et non vel ut dicitur vel in ea credere iussit
vel in matre, quod si quis aliquid eorum, factu iussit.
SECUNDO.

TESTIS NOTIA EX NOVO TESTAMENTO

De Christo ex Maria nato et dato.
I. Matt. 1. Iesus Christus filius Davidis, filius Abrahami
filii Mariae ex qua natus est Christus de Spiritu
Sancto, natus ex Maria Virgine est dicitur.
Sic Ioseph cum putaret, esse ex adulterio concepit per
Angelum inquit: Nam quod in ea natum est de Spiritu Sancto
est.

Sic Maria dabitante dicitur. Spiritus Sanctus superuenit in ea, et virtus
 altissimi obumbrabit te, idcirco quod natus ex deo sanctorum vocatur
 filius dei. Non consolatur Angelus, quod Christus deus advenit
 de Patre, sed in Mariam, et ex illa nasciturus in carnando, cum
 sumum erat aduersus Iohannem et Mariam contra haec argumentum.
 Hoc etiam dicitur in filium dei vocatum, quia ex caritate dei uult
 uult quibus (ex enim est Antichristi contentum). Sed illo quod uult
 sub Patre dicitur. Sic Iob. X. probat filium
 dei esse, quod sit uultificatus a Patre, quod idem est.

Accurata descriptio Euangelistarum contra
 fictitium Christum Antichristi. ut iustissimis
 hareticis hinc uideat.

11 Describunt Euangelista accurate, nihil vel minutum inmittendo, duo
 annuatiōem Christi. eto. Natiuitate conceptionem. 3 Natiuitatem
 4 Patres ex quibus natus est. 5 Tempus, mensis quibus in utero gestatus fuit
 6. Annum. 7 Praesidem Cyrenensem, tempus Augusti et Hierosolymis.
 Herodis. 8. Locum in quo natus est Bethleem Iudaea. 9. Stabulum
 10. Praesepi. 11. Cunas. 12. et ubi educatus. 13. quomodo Magi quatuor
 eum inueniunt. 14. et Herodes in fatis fraudatur. 15. et in fatis fu-
 git in Aegyptum. 16. Describunt et puritatem. 17. ac non quid
 in 12 anno factum sit Hierosolymis cum eo esse. Nonnulli
 dum dicunt Christum aliquem deum aduenit in Mariam ingensum, sed
 in illam descendisse, sed filio Maria uniuersis, sed natum ex eu puer
 eum et filium suum. Sed qui erudit sapientia et abate coram deo et
 hominibus, et quis a imaginariis non possit, et exorsum in quodam
 coram hominibus, et coram deo in nihil est absconditum, qui puer
 3. coram hominibus, et coram deo in nihil est absconditum, qui puer
 4. natus est et uirum. 5. filium. 6. conuersum. 7. et bibis. 8. ambulauit. 9. doc-
 10. 11. et uirum. 12. diem illi ex puerum in fatis. 13. fleuit.
 14. orauit. 15. sanguinem iudicis. 16. Angulo consolatore egit. 17.
 Mortuus est et exorsum. etc. Qui de Euangelio sic non uult
 quodam manentem alicuius deo vel aduenit de filio in Christo, qui non
 uult sit ex Maria sed ab aeterno fuerit ex caritate dei, qui non
 uult sapientia et abate, qui o. coram hominibus, et coram deo in nihil est
 absconditum, qui puerum in nihil est absconditum, qui puerum
 qui uult sit ex Maria sed ab aeterno fuerit ex caritate dei, qui non
 uult sapientia et abate, qui o. coram hominibus, et coram deo in nihil est
 absconditum, qui puerum in nihil est absconditum, qui puerum
 Cur uero Euangelista et Apostoli Laurentius de hoc sumo filio aduenit. cum
 in fatis ipsum et in fatis quoniam de fatis annuatiōem.
 Cur de hoc magis et in fatis et in fatis. cum eos uult, uult
 Bethleem, Stabulum, praesepi, cunas, primum, cibum, primum, uult
 mixta in Christo non praedictant. Bethleem et ipsum quoniam
 et primum (si qua illi et in) praedictant. Quid quod opus
 fuit illi Angulo consolatore, in quo fuit deus aduenit. Sed
 qui fuit deus? et in fatis primum in fatis. si uult? Annon
 ipsi sunt duo Christi in fatis aduenit? quoniam aliter uult aliter
 sum docere, ut non crederet sapientia, impleere et ungerent,
 uult in aliter consolatore egere, praedictant ne et in fatis,
 Chalia primum in fatis. In fatis praedictant in fatis. Sed in fatis
 incarnato contra praedictant, in fatis in fatis. Rursum et in fatis in fatis
 dicitur. Cur de ipso incarnato et de fatis in fatis. Sed in fatis
 data dicitur. et de Patre, qui unus in Christo fuit primum.
 Quomodo

Quomodo enim unum xristu ultra mensuram et corroboravit et
 qui per eum et locutus sit quod premis temporibus, et omnia egred,
 et ipsi xristo a seipso, si nihil posse facere testatur sit. Aut pro
 iusti duo xristi dicitur una esset persona (ut si voluit) cur non
 dicunt creavit illum, et non creavit, et natum esse ex Maria, et
 non natum. (quod certi debebant) si xristus et non comedisset, et
 non oravit, et non fuisse diem extremum, et non fuisse natum esse et
 non natum esse. Quia nescio an de aliquo Prologo scripserint Poeta
 fabularum patres? Sed si a hoc verum esset, et fama foret ab
 Evangelistis, magnum probrum deo et xristo illi adhaerere misset, et ea
 essent multatim turbari in Ecclia. Et nullo enim magis celebratum est,
 solo tempore quam de hoc, ut scriptura patrum demonstrat. Et nunc quomodo
 illa et huiusmodi tota, nullo magis respicit quam intentione de huius
 substantia. Quorum naturam, ut concessa de se tunc emine, quod Antichri,
 insignitum deprehensum est.

Secundo vero in Joban: 1. unde ipsi hoc omnia affirmi xristi confirmat, 3
 ex dicit sed sumam quis et quantum fuerit xristi ille de filius ex Maria
 natu, qui verbum fuit, Prolocutor Patris vel factor a deo missus. Fuit
 sub preloso exorans contra daemones, morbos, mortem, demones, et
 visus et aeris, et varia miracula edens et sanans. Erat vita et lux viuis
 cans et illuminans coecos, mortuos. Qui tamen cum esset sum magister
 comum et in solamot gradicavit: unde fuit agnitus non exceptus a mundo
 quia fuit caro vilis, depreto et maledicta. Sed a deo patris
 missus glorificatus, datum em illi nomen supra omnes nomina, cuius
 em gloria vita, non ut alius ex quibus, sed lingua virginis a Patre
 quod quod cum illo Phil: 2.

Sed iam edentis ad aliquam distinctionem xristi et ipsi dicitur se vocat dicitur 4
 et huius emine, nunquam a deo, ut ab eis se esse predicat. Et cum
 Judaei exproberent illi, quasi se faceret deum, ipse respondit eos, sed esse
 filium deo, quod dicitur. (ad dicitur primo testimonio xristi de deo emine.)
 ex hoc quod Patre em habet et missus in mundum, et hoc a
 generationis ex deo et huius, nihil nominis, cum nulla loci illi probandis
 et si qua esset? nunquam aliam fuerit.

Apollolus em misit em Valerium et Iulianum. predicant xristum ex Pa 5.
 et huius, a Nazareth, eminem, crucifixum. et nunc, andem
 dicitur in illo esse alium, et si non eius Nazareth, predicti crucifixi
 xristi baptizant seia quillia horum et quia apote, daemona quomodo, et
 huius signa miranda edant; si non a huius xristi alterius adven, nul
 lum huius edant, ino non quibus em nominant. Quia quasi pscu
 ad differenciam huius alterius xristi adven, qui non in Nazareth
 natus, non quod dicitur, non crucifixus, non vultus est, fore semp addunt
 xristo emittent, Nazareth, crucifixi, modis, in scriptis, quoniam a
 reprobis, nisi a deo. et. ut ipsi huius docent Act: 2. 3. 4.

5. 7. 10. 13. etc. Paulus quomodo se nosse scribit 6
 xristum nisi crucifixum. Quod si huius in hoc talibus, non crucifixus,
 dicitur, Paulus illi non exclusisset non Nazareth. Si idem Paulus Rom. 1
 xristum non aliam tam nominat, ex semine David, quomodo dicit de
 filium declaratum, etc. 2. Timoth. 2. Et ab ab huius 7.

verbis pronoset timotheus certi non frustra, confidra niquit quod dicit
 Sans quod deo tibi intelligat, in amibz nomeno xristum. xristum em
 verus, huius ex mortuis, qui factus est ex semine Davidis, et huius em
 nem. Cur pro quomodo, huius accurati huius verbis, confidra em
 huius non huius aliquid (nota) observat a digam. Invocat em
 deum ut ad em maximi nomen. Cur em xristi ex semine Davi,
 di nominat, nisi xristum in semine huius solamot alius huius carnis nomi
 nat? ab Antichristo nescendo nescit? An em frustra huius
 huius emittent dicit huius xristum Davidis seminis predicat? Et
 huius dicitur pscu.

8 Et de Corinthiis 2; Cor. xi se modice scribit, ut crepant à laide
na ut Eva padinga meminit alitrig Christi, alioq Spiritu & Evangelio
lu qua illi facilius ducere dicitur, quod est factum est.

9 Et ad Philipp. quare 2. Cor. sum jam ibi suo compoer non pnter un
amiciari.

10 Et 2. Th. sal. 2. in eorum Antichristi, am tunc
pudicum ho suo tempore scilicet & revelandū post apoc. 17.

11 Et in Actis cap. 20 statim post suam discessum Hierosolimam
verbo, lupo non graveas gregi in effuros pradicat.

12 Robens tōm ipso clarissimi vaticinatq̄ 2. Pet. 2. perniciosissas sac
pō in hunc mundum veni, ita ut tūc dnum Jōsum, qui eos edocuit, abrogaturi
sūt. Certe sigis Antichristi fatet, libere dūe abornum Christum
num non esse q̄sum pro nobis, atq̄ ita ore edomiferos. Quare Patet
dūe Christum fari hēsi in p̄p̄tate, quōm tōm Antichristi, adorat et
suis ymbolis celebrat in singulis M̄sib. Quod p̄p̄tate hic esse verq̄
Christi, qui ab Antichristo adoratur, et Patet hūc frustra, qui mētatq̄
et viget, et Antichristi q̄m tōm Antichristi, qui Christum verū adorant.

13 1. Jōh. 2. Joannis etā nōs p̄tas omni alium p̄nam scripsit, quā
ut Christum & filium verum demonstraret. Quis inquit, est mendax
nisi qui negat Jōsum esse Christum. Hōmō Jōsu datus fuit illi
a p̄p̄tate nato, nō ab alio alicuj. Quare Antichristi dūe Jōsum
negant esse Christum. Et Jōsu enim ostendit esse dūm ostendit Christum
hōmōnem hōmōnem adorant) mendax est. Et post statim: Hic
est inquit, Antichristi, qui negat p̄p̄tate et filium; nōm qui filium negat
is nō p̄m quidam habet. Hic frustra hōc enūciat, nisi ut opor,
aut sublata esse omnia, abolito Christo vero & filio. Cum om
Christi dūe adoratur, videtur est, dno dī in p̄p̄tate, atq̄ ita,
unus ille et plus Deus Christi p̄p̄tate abolit, Christi quōq̄
novi adoratur pro illo p̄mā mulieris et Abrahami (quā ador
nō non sunt) in p̄p̄tate, qui tōm unū a toto mundo adoratur
illo dūmōtate. Et post scilicet Jōhan. 5. Omnis inquit, qui
credidit Jōsum esse Christum (non in Jōsu illo hōmōne Christū adorant.)
ex deo natus est. Jōhan. inquit: Quis est, qui videt mundū
hic sic ipse credit quod Jōsu (non in Jōsu hōmōne) est filius
de. Quis vero tam cœcū, qui nō videt, hōc omnia et dū
mēdo esse exp̄p̄tate Antichristi doctrina, quā totū mundū
dūmōtate dūmōtate? (inimō dūmōtate, dūmōtate volunt.)

14 Sed et alios horum atq̄ horum exp̄p̄tate, dūmōtate Antichristum, qui
dūmōtate Christum adorant, fundamētū omniū impietatum pingit, dūmōtate.
Omnia q̄m, qui negat Jōsum Christum verū in carne, ex deo nō est.
et hōc est p̄p̄tate Antichristi, de quo dūmōtate p̄p̄tate fuisse, et jam
in mundo est, et qui est hōmō, in p̄p̄tate est, et Antichristi. Annō
videt Antichristum hōc unū suo p̄p̄tate dūmōtate p̄p̄tate. Seductores
sunt, jam Antichristi hōc unū p̄p̄tate fuisse, qui Christum suo uerū, et
hōc dūmōtate fuisse vel verū hōmōnem. In carne enim et hōc cœ
ne, vel extra carnem dūmōtate sunt.

15 Quales erant primi patres? quos p̄p̄tate discipulos fuisse dūmōtate,
omne, qui Christum adorant hōc vel dūmōtate: fuisse antiqua hōmōnem
eum p̄p̄tate, vel dūmōtate, collaudat et laudat p̄p̄tate, cum
dūmōtate et dūmōtate, Christum in hōmōne dūmōtate: p̄p̄tate natum
antichristi erant hōmōnem, et cepit loqui et facer hōmōnem.
Matt. 4. Act. 1. 12. 2. Quare et p̄p̄tate
Antichristi hōc dūmōtate, hōc dūmōtate, hōc dūmōtate. Esa 35.
Et quia hōc error omniū blasphemiarū Antichristi fundamētum
erat, quo suū regnū p̄p̄tate, illo nōmō hōc dūmōtate
Antichristi hōc dūmōtate, et animam ut om̄ sp̄m q̄m videt
aba Antichristi hōc dūmōtate, hōc dūmōtate, hōc dūmōtate. Hōc om̄

Ipse enim ab eterno Deo secundo, introducti sunt duo Dei, atque ita abolitus ille unus
et solus Deus, et Christo ipso facta, verum, sine quo fundamento vita et
terra stare non possunt. Quare cum delecto hoc fundamento sanctissimi
illum enere cum sua Babylone operaretur, tum variis Pauli et apostol.
apost. error, acerbissime blasphemiam, quae duos Deos habilitat in se invicem et
sentiam, quae pluralitati Deorum locum concedebat. Quia quippe per ipsas
res naturas, natura hypostatica in unum rationatum communicationem
in carnationem, delectationem. Quia natura, quod non facit non est. etc.
Quare hi, plures mediatores, filios, baptizatos, et veras varias.

Quia dicitur. Quia dicitur, iam contra iniquos quosdam homines
non compotes scilicet. aut iniquos deos, qui extra Deum facti
sunt, sed qui pro his habitant. Quia solus illum verum Deum et unum
et unum Christum adorabant, iam tunc audire quomodo hoc sua amodo
impio ab omni Christi, erodent omnia.

Similitudo est ad hoc, maxime, deus hunc sanctissimum operantem, quod
et summa flos deus, nisi nullus Christi, ante Mariam, vel qui deus
coelum et terram. (unus enim creator omnium deus, Pater illi dicitur.)
et filius. Concedit illi non apostolus, ut in scriptura quae dicitur
fuerit, Christum de sp. s. conceptum, et ex Maria natum, et unum,
aequalis, consubstantialem a se habentem.

Sic utique per scriptura vocat Christum verum et hominem Job. i. Pater
et verus deus, qui prolati est mihi, quia praestantior mihi fuit. Luc. 2
Christus verus, et verus deus, et opes. Act. 2. Jo. 1. 14

et non verum approbatum apud vos, signis quae fecit deus per illum
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem
et. 17. Deus Pater indicat et hominem locum per hunc virum quem

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38

38 1 Corint. i. Fides est nobis a Deo sapientia iustitia sanctificatio.
 39 1 Corint. 15. Eodem modo fides in Spiritum vivificantem.
 40 Gal. 2. Christus fides est in caput anguli.
 41 Gal. 4.5. Unxit enim Deus per confortibus suis. Unxit est ditare donis.
 42 Gal. 3. Dedit illi Spiritum, non ad mensuram.
 43 Col. 3. Penitendo & gloriis in Christo habitat corporaliter.
 44 Gal. 3. id est: donatus perfectio non figurati ut in alijs
 45 Gal. 3.1. Plenus gratia et veritate.
 46 Col. 3.1. In Christo omnis thesauri sapientia et scientia.
 47 Gal. 3.1. Conquisivit sup eum Spiritu sapientia, iustitia, consilij,
 48 Gal. 3.1. et veritate. Gal. 4. Solidum percipiunt.
 49 Gal. 3.1. Nat. 22. Omnia illi tradita a patre quibusque in
 50 Gal. 3.1. caelo et in terra.
 51 Gal. 3.1. Act. 10. Conspicitur Deus misericordiam et iudicium vivorum et
 mortuorum.
 52 Gal. 3.1. Dedit illi auctoritas supra omnem carnem. Deus ille
 53 Gal. 3.1. Pater a domino qui qua accepit, nemo illi qui qua dedit
 54 Gal. 3.1. ne inferior, et est factus dominus.
 55 Gal. 3.1. Dedit illi vita a patre et iudicium.
 56 Gal. 3.1. Inquit illi pater omnia propter seipsum.
 57 Gal. 3.1. Per ordinatum Christus ante mundi initia fundamta
 58 Gal. 3.1. Electus. Gal. 4.9 Vocatus. Gal. 4.5. Datus
 59 Gal. 3.1. in lucem gestum.
 60 Nota praedictio, electio, vocatio et gratia eis, quae sunt semp, ut illi.
 61 In Deo per adrem, nihil horum quadrat. Et multi confimiles, qui per
 62 illum dicitur via est factum nobis a Deo, ut illi docent, hoc est in Deo
 63 Christi, ab illo modo Deo altissimo qua dicit Christus, non aliquis Deus
 64 et remans ad remans ante illud unum est, ut nos ex multitudinis eius
 65 caput em dicitur, est, quod simile per omnia. Lauriam. Horum
 66 dicitur ex Maria, non ex Patre dicitur. Quare ex illis eo dicitur
 67 quoad carnem non quoad Spiritum, quoniam a Deo suo pro peculiaris
 68 et unicus in Christum et Dominum sum Deum, non Deus in hominem factus
 69 enim nec degradatio non unicus. Unicus non est opus Deo, ubi perfecta
 70 omnia, Christus a nosse ex Maria natus, ita unicus est, ut dicitur
 71 sapientia et veritate corroboratus. Complecti Spiritu, multitudinis.
 72 omni accepit a patre. Quare est praedictio, huius, unicus Spiritu
 73 eius pro propria a patre. In se des praesentis sapientia et sci
 74 entia Dei. Ille habet plenam quem opus, in celo et in terra.
 75 in quibus dicitur omnis perfectio consistit. Unicus quia hoc
 76 Spiritu unicus est, quoniam Christus. Nonne habet ille ex Maria natus.
 77 Cum a deo parvum et unicum ad rem, aliquid filij, ante Maria
 78 nihil habuit in seipsum. Quare est in ipso dicitur Christus
 79 et dicitur natus unicus non ex spiritu sancto, his operibus, non
 80 unicus, in unum, non natus, est dicitur seipsum signum, in se
 81 plenaria. Excurrenda, ad volendum unum plenum, Deum pro
 82 et verum unum, et filium, ex Maria natum introducta
 83 quem habet Christum a patre nosse. Christus qui Spiritum suo accepit
 84 accepit Nat. 23. in nosse, iam iam introducta. Act. 11.
 85 et nos eodem Spiritu excellit. Act. 3. Israel ad se
 86 unicus, quod dicitur praesentia manum eum Christo et Spiritu
 87 divina doctrina pollicetur futurum. Act. 3. Amen.
 88 Gal. 3.1. Dominus Deus.

LUTARO Ex monte Photinianorum.

IAIA SYMBOLA NEUMETRA, (OIA UNDEAS
ANTI CHRISTI, PROPTER CORRUPTELAS, QUAS PER EA SA
PLAN IN EUTOM INTRODUXIT AD ABOLENDAM VERAM FIDEM

In Symbolo Apostolico addit credendum esse in Spiritu Sanctum quo
cum uno filium. Item fecit sed et aequalis Patri Filioque in Scriptura nulla
dicitur esse eundem esse in Sp. Sanctum sed in in Divino et Spiritum. Alia
est credentia, est sancta et pia, qua a Deo commendatur, ut est fides
et amor Dei, Baptisma et cetera opera Domini; non in illa creditur.

In Symbolo Niceno, cum iam violata esset fides, cum Sp. S.
ad unum, iam in Eutoma credi prelessum est fuit. Sed aliter et in
scripturis, novum Christum ab eorum introduxit pro illo concepto de Sp. S.
et ex Maria nato. Item factum est in Spiritum sanctum esse dicunt, cum
ex nostro scriptura dicit esse factum ex muliere filium, esse factum Dominum.
Christum. Et in carnatu est assumptum in seipsum incarnationem
facit. Sed natum Christum esse, qui crevit sapientia et statura etc. etc.

In Symbolo Constantinensi illi unum Deum primum omnium etc.
ab omnibus, qui adhuc in veteri Symbolo priorum utuntur, idem habuit
Antichristi abolevit, et in eius locum unum in Trinitate et Trinitatem
imitatio suppositis adorandum, ut illa dandum unum Deum primum, cum
Christo suo filio factum, factum toto in mundo unum Damasci et Spiritu
Christi pro illo nascitur. Item pro contra a cognitione
magis Deum ad cognitionem Christi, deo dicitur propter, ut Spiritus patris,
et ipsi facti, ab Antichristo dandum primum libere mur.

~~IAIA SYMBOLA NEUMETRA, (OIA UNDEAS~~ CUM imaginari
Veritate opposita utaqz fore esto:

IAIA EST FIDES NEUMETRA.

Quia Tuus Christus, ad unum et omnipotens, qui crevit de Sp. Sancto, et
non conceptus, qui crevit sapientia et non crevit, mortuus et non cre-
vit Dominum esse de eorum, eodem modo quo S. Trinitas unum Deum e-
st duo Christi unum Dominum est.

Quia Unigenitum, ex Patre genitum, ante omnia secula, statuit.
Unigenitum vocant, quoniam hoc genitum dicitur, et hoc dicitur genitum de
Patris, ad unum, ex Deo omnipotens ex Maria, cum de ipsa genitum
fuit ad unum, et quod unum quidem in scripturis dicitur.

Quia genitum non factum, consubstantialem patri esse ait. Ubi a
deus sui gentia, coeternitate et aequalitate habetur?

Quia Abraham de lumine lumen, deus ex deo nunquam habent in scripturis.

Item factum Christum vocant, cum scriptura de Christo dicit, quod deus
factus est filium factum ex muliere Galat. 4 Rom. 1. Factum
factum est in mundum pro peccatis et dampnationem 1. Cor. 1. Et
factum est a deo in sapientiam, iustitiam et dampnationem 1. Cor. 1. Et
quicquid est, factum a deo dicitur, omnia enim creavit a quo nihil a
Christo factum est Job. 5. Quare et in eo, qui est pro peccatis factum
in facta deus in factum Heb. 3. Quare et in factum dicitur
alium qui Christum non est, gradat. Quare et in factum dicitur, duo deus
in deum.

quo ille unus Deus aboleret, et... et Christus novus pro illo veris in...
quo ille unus Deus aboleret, et... et Christus novus pro illo veris in...
quo ille unus Deus aboleret, et... et Christus novus pro illo veris in...

Propter hoc verba: Per quem omnia facta sunt. Per Christum
omnem omnia sunt facta in Xpo Testamento; Mediator enim
est Dei non laboris Testamenti. Enim per illum omnia. Sciri
vero pro his loqui aliud intelligunt, quia Christum ad horum pinguunt.

Propter sequentia: Qui propter nostram salutem descendit.
Unde Christus aliquis descendit de caelo in Mariam, de hac blasphemia al
tum silentium in scripturis et cum conceptionem nativitatem, eius opera, morte
et resurrectionem, adhuc adhibitis ad omnia ista possibilibus, longe
his vel Emilianis desolant.

Propter sequentia: Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine
et homo factus est. Incarnationem istam noscunt scriptura
nativitatem eam describunt. Et dicitur inquit, Ista autem saecula nati
(non incarnatus) Christus servator in Urbe Davidis (non in caelo
ex essentia) verus vero hic conceptionem et nativitatem in isto
Symbolo expugnatum: hic verbo eius meminerunt, praesertim in
nativitate Davidica.

QUARTO

Peratagema Iohannis quo omnia abolerit: quod
Iohannis i. Ioh. 4. pronuntiavit. Imo mentem sanam in...
omnis qui non confidit in Christo in carne venisse, Amen Davidis
Ioh. 2. Tim. 2. Etenim Ioh. 1. Cor. 1. qui vos vocat
Ioh. 2. Pet. 2. Homiam Ioh. 1. Tim. 2. Ioh. 1. quod
idem est, ex Deo non est, impiorum est, Antichristus est; sed hic est
ille Spiritus Antichristi de quo auditis, etiam venturum Christum, et
iam ante in mundo est. Qui per singulos hunc
Ioh. carnis venisse, sub nomine Testamenti, et cum patribus
Ioh. adum, locutum, locutum, et Iohannis verbis Antichristi
et impiorum est, Iohannis. Hoc fido omni malorum caa
fuit, et multorum Deum et abolerit veris, et est omni
et irreversibilis belli Testamenti Iohannis cum novo etc.
Ioh. Ipsi quibus aperit Iohannis oculos, propitium demon
praebit.

SEXTO

PROGRESSUS IANUARI
Iohannis Anno Christum Deum ad horum introduxit, et hoc sicut
et verum prospicit, multo tempore, Iohannis sunt Iohannis
Iohannis. Iohannis vero ad horum videtur Iohannis pluralitatem Deum
Iohannis duo Iohannis, Iohannis non Iohannis, Iohannis, Iohannis
Iohannis, Iohannis Iohannis pluralitatem Deum, Iohannis unam
Iohannis in Iohannis, et Iohannis Iohannis in Iohannis, Iohannis pro
Iohannis, et hanc in Iohannis, pro filio Iohannis, ad horum ad horum
Iohannis. Iohannis a Iohannis, Iohannis illig Iohannis, et Iohannis
Iohannis ad horum. Atque ita unus Deus Iohannis Iohannis factus
est, et Iohannis Iohannis Iohannis Iohannis Iohannis.
Iohannis. Plures Deos movit, Iohannis contra illos Iohannis
Iohannis Iohannis, nam Iohannis et Iohannis Iohannis ad
Iohannis, quorum de nihil verum, nec Iohannis, nec Iohannis Iohannis.

SEPTEMO.

LIBER GENERATIONIS. Plani blasphemus in Arum

Accusans Deum, quod sit alius Deus, plures Deos unam Christum
indis personam, personam naturam, natura hypostaticam unitam, et abo
licam, et innotatum communi eadem innotatum et delibetentiam. Huc
liber deipura sacra puritate et S. S. Trinitatis Euphis
reversissimo; quem Deo ore gladii in advenum confundat!

Cui dignissima hinc tradatui subjectum est a Christiano
Caeca sua munda factu, ut illud innotatum subijctam.

Sapi quidem calidus hinc innotatum Comen
spargit, ut exagidat, foeda venena Deum.

Hinc Comen innotatum, dat hinc plura evomit venena

Innotatum Comen scilicet usque furib.

Scilicet, ut innotatum jam jam innotatum exiit ill.

Tristis, et ad innotatum ibit deinde aquas.

Relinquit sine epidid, quodata eulista, vertis,
Miserat, innotatum arma suprema, vadit.

Haec tu Christi gressus! Divi de famulo hinc
Eripit, demerit, innotatum nos.

Dag hinc verbi Deorum, quod dediti

Protege contra hinc, Christo benigne hinc!

A. S. B

NOTA

Hic in Christum et Spiritum S. maledictis et autoci
eorum hinc Cyprius

PARVUS BASTARCESSUS, Cui
eodem anno, partu Virginis 1508. mox scripsit

ASSERIT VERAE VERITATIS

fatis Filij Dei, Domini nostri Jesu Christi

et Spiritus Sancti. Innotatum innotatum
Evangelicae religionis innotatum, paulo innotatum.

Mundo vero, verum hinc Accianorum, et Calvinianum
tantas, in Hungaria vicinis Regnis et Provinciis eadices eger
sit, ut Evangelio vix non exitiam vix evascenti innotatum
Amice Lector! Si quare, exponam hinc, fundit, dala
na et innotatum innotatum id factum est. Innotatum primus
em dala Evangeij hinc hinc Hungariam sparsa hinc
illuc caedat hinc hinc nos hinc hinc innotatum. Cui
hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc hinc
gelicoru ita mundo ita innotatum, ut pro Evangelicis

non modo Raderi voluerint, quod fuerunt, frateres dei, Ad eum
 Privilegium Regia Majestas, de Evangelio non impediendo
 Ceterum pro partibus eorum in omni vicijs sint coram
 Eorum immutatio quam proximam gerere cogunt, illico Valium
 hinc miscendo, cetera sua dogmata non solimmodo aperte
 divulgant, sed et innumeras animas in aeternam damnationem
 vitam rapiunt.

Jali Rogium, in Virata Regni editum decretum sequens
 est quod predictis sacerdotibus apostatissimam pravitatem
 a malis in charta antiquissimam innotuit, quod demon
 decretis Regni in futurum haec sequentibus pœnalibus ans
 quom in...

FORMULA DECRETUM.

In omni modo S. R. Majestas superioribus Comitibus, cum Imperio Regio
 de annuo Edictiois determinatione ita tunc etiam presentibus id ipsum
 continent. Scilicet, ut omnes in locis, Pastores Evangelium coram
 omni et annuatim hanc, non in intellectu. Et si populus ac
 in re vult, coram si vero non, nemo necessitate cogat. in ipso
 animam in eo non quiescenda. Sed ejusmodi Pastorem peccate potest
 cuius doctrina ipsi placeat. Proinde nullus
 ex superioribus, aut alijs quibusvis Pastores cedat,
 hinc autem, pro edictiois et quorum, in omnibus quibus
 consideratione. Et nulli conceditur hoc, ut aliquam rationem
 loci nomine ministris, pro doctrinam. Quia scilicet de do
 non est, etne sit ex antea. Auditus vero est pro verbum de
 sine Anno et die, ne non nomine Regia Majestas.

Scilicet ex Testamento Georgii Blaurata, hic visus
 ab usque compoant, qui, cum quidam singulis Evangelij Jesu
 Christi, in quibus, opus alter fecit, in hinc magno pro
 gelit, et rebus hinc, quibus tenorem sequentibus in
 libris inveniri.

TESTAMENTUM GEORGII BLAURATA

1588

Ad Mariam Omnipotentis Dei Patris, et in No
 mine Domini Amen TESTAMENTUM CHRISTI

Filij eius. Ubi, Sp. Sancti remanet. Hypo
 thosis supri, de mortis hinc innotuit arbitrati, ne libit
 aut alicui, in rationibus, in formam presentibus barbari populi, de
 his annis presentibus, cum sunt in volumine, prudentes dignantur
 omni in hoc, deo sanctum innotuit, cum est de, demerita
 innotuit, cum in volumine vivo, non, innotuit, innotuit
 propria innotuit presentibus presentibus, innotuit, innotuit
 presentibus presentibus presentibus, innotuit, innotuit
 presentibus presentibus presentibus, innotuit, innotuit
 presentibus presentibus presentibus, innotuit, innotuit

curam meam vidua, et nunc pupillos Lantispus sicut habitare in domo
 ubi iam degit, et postquam salarii usque ad annuam. Christopholdi (Cemeterio
 S. Martini) et parochi. Ad et certum, quia ultra annos 30. profui
 Alolii, Siliis et lingua pupilla auct. mag. curavi, ut Deum
 spectarem salutem, ut hoc nominaria, quo singulat. Ina gratia
 imp. vult et qua florantia, at eorum studiorum, quod e
 etiam omnis spiritualis fortioris et componitur Judaismi et
 S. Martini, magis et magis profum erat. Et quia et horum
 vinculis ita, quod et tutant, item illi Deo gratia habundantia
 preloat omnia Orthodoxis et aliis nominatim illis in Prussia.
 Etiam! hoc fiat hoc fidei. Hoc et dicitur diligenter
 exipiendo tunc (C. 10. N. Philippus Lurov. P. 10. et ori
 greg. quidem in eis mutare velim. Scripsi Alha die Catha
 lipa No 1 P. 28.

J. H. Alpodius.

N. Phil. Ludovici Piscator.
 (Et hic vult huius, omnium loco est.)
 contra fidei quod civilis.

Totius librorum in fides ex magnis periculis et calamitatibus
 publicis gratiam dicitur exprobrari, ut alij quocumque ad similes
 gratiam averti iustitiam. Sed in parte et media morte, ut
 Christus ipse testatur, talis contingit liberatio. Ergo publica
 gratiam ad requiritur. Huc accedit, quod in fidei ratione
 per Baptismum Eula infirmi sint. Dicit Christus. Regnum
 regni caelorum est dnum fundere preces. His gravibus igitur de causis
 sponte ad additionem obsequii debere iudicari. Reliqua
 omnia, ut in reformacione Eularum dicitur, ad hanc
 adprant.

Uta TO certa enumeratio dicitur per
 unum psoni ad d. d. um plura, quae Historiam vlla Rabbat
 non fundametur in vobis de. Praecipue a, ut in his ma
 qua sit similitudo, ab omnibus a ha celebrati.

Hujus anni Confessio
 vid. p. 672.

ACTA SYNODALIA

1558

et Articuli Laborum Eula ratio,
 nis Hungaricae in Transavia, die Apolorum
 Philippi Barobi Anno Dni 1558.
 In oppido Thorda celebrata. Quibus adiunctum
 est iudicium inluta Academia Witembergensis
 de controversia coena Domini, a Carolo et
 Joanne Viro Philosofo Melanothio
 conscriptum, Eulysa Francis vs. unisum.

Intimatio praemissa aoni Synodali

Salutem et omnis boni incrementum, a Deo Patre Misericordiam
 ducimus per Christum qui omnibus fratribus in Christo congregatis.
 Beatus regulis qui sit iudicacionem, inquit Galimpha In quo
 dicto vobis est Eula gram et cultus, qui in ra vique grae
 luere de proposit. Ut a humana seculal emulacione Liba
 abdicat, quando ipsa ration suum intelligit. Sic et in Eula
 gram dicitur cum dicitur. Adhuc cum dicitur in autoritatem
 exequat, et ad dnum exprimere vorant. Et igitur Eula pro
 quibus tractat per Sp. S. sanctificat, qui sagulari Beneficio de
 per vobis et Sacramenta in corrupti aduim, praeterea
 collecti in emm gram, ut dnum celebrat et inuol et sit partem
 esse omnium in Deo promissorum. Hunc solum agnoscimus
 esse eorum quem Deus elegit et cuiusque, fra terna vult ap
 plicari, nihil faciat quod omnino et impij in excois
 oris collucant sumam plicatam, quibus hunc ad omnium
 nominis Divini utunt, quae dum sunt, in magna imaginacione
 est, aut non est. Eula, aut eam non vult esse Deo. Non in
 nus agit, quam cum in sumat unuocatio suis gallis
 et vobis sponit gram, quae vobis et rapidi coram
 aut coram

cornibus propriis ad suum introitum; sic et in ipsa carnalis statu
 annis. Ut igitur salmista, nota a poa et diu. hinc mundi
 Ecce descriptio hominis, sed ab interna similitudine
 et spiritualibus virtutibus, quae ei propriae sunt: sic se
 nota in eo quod summi, quamquam hanc similitudinem
 fiam. Etiam ipsi alios docuerunt de beatitudine, misericordia
 et veritate edicere, utrum et nos ipsi in aliam quasi colligam
 formi de illorum calumniatoribus, non dicuntur iudicacionem
 hanc deo auctore, sed quod in exaudivit et maliditatem
 eius punitur et nota Job. i. erat. Et verba caro facta
 est, fundamentum, ut nihil plus dominis puri substatam
 in hoc probo affirmantur numeram etiam relinquant.
 Quod, ut bene modo et ordine fieri possit ex fontibus do-
 ctina christiana et solido eius verbo faciam. Et si ambo ille
 me aggressus in pudentes ee, ut scilicet in istam edoceri in sua
 auctoritate officii mandam ut primo coniciat, unde hinc
 auri in hinc. Dominus Benedicat vobis omnibus

+ non den
 NB Obsequia sec
 pnt.

Franciscus Davidis Superintendens ac Pastor
 Ecclae Colovariensis.

Agrosque sui proprium omnibus dominis Christiani scilicet, ut prius
 ram de deo doctrinam et sacramentis dilecti, amant, et in vita
 ad vera pietatis exercitia respiciat, hinc equidem dicta est
 nota saluti dogma alio quod abstrahit, nisi idem ipse legat
 auctoritate, et in vita ad usum. Quod non solum ab auditoribus
 in gremio requiritur, ita a ministris Ecclae quae singillatim
 exigunt, sicut in scriptis dicitur, labia doctus et hinc
 sunt sententiam legentis ex ore eius requirunt. Quapropter
 omnes ministri curam lectionis et conditionis cultus
 veteris et novi testamenti. S. Synodus mandavit, ne ex
 profes verbi proptulio quisquam symoniam sui cordis ponat
 et ad spectu sit ad legem et testimonia vocis Prophetae
 et prophetiae ut Ga. 8. p. dicitur.
 Nihil est vobis salus Ecclae: audimus enim cum vero dolore et
 committit plura, ministrorum carum in monumento veteris et novi
 testamenti, ubi non nisi una malorum, magis pravitate doctrinae
 et majore sententia in Eccliam dei subripere possint, quam utique
 ulla tempore existerent. Volumus igitur ut omni archidiaconi
 me quae dicitur, in suis Comitibus, perlocutionis Populi
 et ministris Eccliarum, juxta normam veteris scripturae Ecclae
 eos qui hanc B.B.L.A. ab officio docendi depellant,
 quibus et libris instructi, majore fructu propter et dicitur
 possint et ipse vera quibus exercitiis subire. Quam
 hinc saluti satis gravem habent. Audimus enim videtur
 edicere quod ad luxum et incompromissam sacerdotum
 facile habent quod in sumant, utrum ad eventum hinc
 via media aris sua semp quaeptatione obiciant. Et hinc
 igitur ante Synodum et Synodum iudicam Synodi
 eandem de Eccliam doctrinam hinc veram solida et sine
 nom. Ep. ab ipso deo quae sp. S. prolatam, ut D. P. hinc
 in T. Ep. hinc dicitur. Quam ubi doctrina
 et Symbolis hinc A. Planasj dicitur volumus.

+ adhaer. sit
 + sine cognitione
 + unquam.

Franciscus

Vertical text on the right edge of the page, partially cut off.

Nisi fuisse a facinus unum esse verum Deum. Trinum in propriis + forte edentem.

quod fuit solum in suo verbo, et dicitur promissionis et miracula + forte edentem.

copulatum ab alio no gnuis, quod de tempore, iuxta promissa

factum fratribus ad abominandam nam Romam, et illis ad

denique, qui et pro nobis factus est victima, vero iustitia

est nostra est, apud Deum gratiam eam nostram agens et pro

est, hunc Deum divinam patri equalem

humana humanitatem vero unum esse factum. Et prius

utrumque, pro mixtas aut distinctas videntur. In qua

tamquam se proprietatem nam amice et scrupulosi utrumque videntur forte

ut homo eius Hypocritica pro aliquo excludit

gram em factum. Libo Johannes fuit de pro

in eula lingua regiam iheros.

Omnia quod spiritus qui pro ex Deo et regat factum est.

In hunc filium Deo vero Deum et hominem

pro mediator, sed etiam humanitatem tantum

quod deus filius Deum, sed etiam utramque nam. Subi-

et beatitudinem filij, ut Hilario ait non mutat

Deum, et dicitur eum factum nam. Hanc

firmat dictum Aldarasi, quod in eius Symbolo

proprie Deus, proprie homo, ex anima rationali

et humana carni subsistentibus unita quod deus divinitatis

in carnem, sed abominatio humanitatis in Deum. Uno omnino

non quod solum solus vel unitate quod. Agnoscimus igitur talium

ad hunc et Pontificem nostrum et, et utrumque divina

et humana nam se prode, qui et in Apostolorum libro et

omne coena suo o solum divinitate prode, et quod

et sanguine suo. Contra his dicituribus

et quod de alio nam disputantibus, dicitur

quod quodammodo, et dicitur Eulami nostrorum, et eos

ut membra putrida (vis r. putrent) necem et damnam

quod dicitur nomias, contra.

Scriptura Caris: et dicitur de Deo substantiam dicitur contra

verba coena domini, dicitur et voluntate michi dicitur dicitur

ambrosio dicitur transmissum agnoscimus veritati

quod dicitur, quia loquitur de sola quod et separatim

alio dicitur disputat nam, ut hunc dicitur dicitur substantiam

evangelio dicitur.

Quod in hoc scripto dicitur dicitur

et abominatio dicitur tranquillitate et convivia dicitur

quod dicitur dicitur dicitur dicitur, de eo em

quod dicitur dicitur dicitur est. Quod dicitur dicitur dicitur.

quod dicitur ex noster dicitur sublatum est pro se dicitur et

videt. Quod dicitur quodam, de si dicitur, cum scandalum

quod dicitur dicitur dicitur et noster dicitur imaginem

quod dicitur divina scriptura dicitur et abominatio

quod dicitur in oratoribus suis, tranquillam dicitur dicitur

quod dicitur dicitur. Cum a dicitur carnis existimam

quod dicitur et concio legio in eula fuit dicitur

quod dicitur in eula noster dicitur dicitur, ut ante

Baptismum dicitur dicitur dicitur dicitur doctrina

quod dicitur dicitur, ut dicitur et dicitur

quod dicitur abominatio et in dicitur quod

quod dicitur dicitur.

quod dicitur dicitur dicitur dicitur

in hac sacra dicitur, cum de dicitur dicitur

f. forte, Patribus.

Coena Domini.

Imagines

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including the word "Causa" and other illegible fragments.

Main body of handwritten text in Latin, consisting of approximately 25 lines of dense script. The text appears to be a legal or philosophical treatise.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the word "Causa" and other illegible fragments.

Hanc seu abate ante
vicarum Actis p. 100
p. d. propone.

CONFESSIO PASTORUM omnium utriusque nationis in Transia existentium Anno 1557. edita.

Rectè stituimus et fatemur etiam institutionem Christi coram Deo esse
tionem certi gratie sanctissimam et gravissimam quæ ipse filius Dei omnis
sapientia largitor et autor ex innarrabili amore erga genus humanum
manducationis panis et sumptionis vini simul nobis exhibuit
atque in portis iuxta scriptam testamenti, corpus illud, quod pro
salute gratie sumari a nobis debet exulato, sustinuit et sanguine
quem nobis effudit in cruce. Hanc ad instituta est ab ipso Christo
ut ubilibet in memoria revocet magnifica et salutaria beneficia
qua ipse pro nobis præstitit: exultet in nobis sicut in vobis
fidei et gratitudinem erga Deum, qui pro hac victima veri nos
exaudit respicit et salvat. Hanc d. institutionem iudicamus
esse propriam, non ex unica parti verborum institutionis sed ex
eodem corpore et sumptione in qua manifestè omnis error
cum veritate pugnantibus refutatur, ut sunt

PRIMO

Longa doctrina in qua panis argenteo et auro includitur extra insti-
tutam ad usum in se et adoratur in extra usum rationem
minimè obtinent sacramenta.

SECUNDO

Prohibitio aliorum spirituum, quæ in verbis institutionis et primiti-
væ cetera testamenti pugnat.

TERCIO

Transubstantiatio. Hoc in hæc prophetia hoc est corpus meum
sicut dicitur in evangelio et transubstantiatio non sed computationem
corporis et sanguinis Christi in panis et vino dicitur in
manibus. Quamobrem ratio dicitur de causa d. Pauli vocabula
panis et vini retinet et usumque, præsertim in operatione.

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the word 'Liber' and various initials and symbols.

156i
Propositiones nt. Calvinistarum

720.

Coena domini Discutienda pro assertione
veritatis, in Disputatione Mediensi,

156i

6. Februario Anno 1562.

1. Sacramentum iuxta Augustinum, definimus esse visibilem
formam invisibilis gratiae.

2. Ex hac definitione constat, quod ad res ipsas attinet, eadem esse
Sacramenta nostra cum veteribus, etiam si signa & symbola mutantur. Res
ipsas intelligimus, foedus ipsum Dei, Christum, Reconciliationem, gratiam,
Remissionem peccatorum, & id genus alia.

3. Nec agnoscimus aliam differentiam inter veteris & novi Testamenti
Sacramenta, praeter eam quam Augustinus recitat: Tractatu 26: in Joannem,
cum ait: Sacramenta illa fuerunt: insignis diversa sunt, sed in re, qua significat,
paria sunt. Et in lib: 9. Contra Iudeum: cap: 16. inquit: Quanto errore
delictant, qui putant, signis Sacramentis, mutatis, etiam res ipsas esse
diversas, quas ritus propheticus praenuntiavit promissas, & quas ritus Evan-
gelicus annuntiavit impletas.

4. Ut igitur Sacramenta non pendent ex dignitate ministrorum, aut accipi-
entium, sed ex institutione Christi: Sic dicimus ea quoque pro ratione circum-
stantiarum non mutari ex parte Dei. Et cum res Sacramenti significata non
nisi per fidem applicetur, affirmamus non eodem modo sacramentum & rem
Sacramenti exhiberi.

5. Quod ad coenam Domini attinet, iuxta verbum Christi fatemur nobis
veram carnem Christi dari, non quidem carnaliter praesentem, sed in misterio:
Neque carnaliter manducandam, sed fide spiritualiter sumendam.

6. Unicus est & simplex modus manducationis corporis Christi, tam apud
Joannem, quam apud reliquos Evangelistas, nempe spiritualis, qua fit per
fidem, nisi quod in ceremoniali actione ad illam spirituales manducatione
Christi adhaerent symbola externa panis & vini: qua symbola (externa panis &
vini) ad sunt realiter, & manducantur carnaliter in manducanda: Sicque duo data
sunt in coena, videlicet, panis naturalis seu symbolicus, qui est corpus Christi,
non tamen substantialiter, sed sacramentaliter: & verum corpus Christi, spi-
ritualiter manducandam per fidem.

7. Hoc verum esse confirmant clara & perspicua verba Christi. Ne enim
beneficium mortis suae nobis interiret, hoc Sacramento nos com-
memorare & insistere voluit. De mente enim auctoris judicamus ex causa
finali, qua est his repetita: Hoc facite in mei commemorationem &c. Quod
nihil aliud est, quam fidem in animo recolere, corpus suum pro nobis traditum
uisse in mortem: atque ita credendo, corpus suum manducare.

8. Verba Christi: quod pro vobis tradit hoc est corpus meum, applicatio:
non requirunt: sunt enim verba promissionis tantumque valent ac si diceretur:
Si

addidit

interiret

Si fide ac spiritu a vobis comedatur corpus meum pro vobis tradendum, erit vobis instar panis, & nutriet & sustentabit nos: Ut sit metonymia, & videtur omnis absurditas, non rationis tantum sed & fidei: et fit figurata locutio, multis locis scriptura.

9 Huic contraria expositio, aut de mutatione symbolorum, aut de copulatione carnali, est extrinseca, quam Spiritus Sanctus non requirit, ideoque haeretica. Quia & destruit naturam humanam in Christo, & naturarum proprietatem confundit: peccat in glorificatum corpus Christi, cuius non est in corruptibilia elementa includi: Stabilis extremam idolomaniam de cultu creaturarum: Evertit articulum justificationis; quia ad opus externa manducationis adstringit, & contumelia afficit corpus Christi, dum affirmat de: ribus illud atteri.

10 Spiritualem autem esse manducationem & solius fidei, non oris, multa argumenta confirmant. Primum quia Christus adfuit in coena, neque realiter se in os Apostolorum iniecit: videbant enim ipsum, & cum, teste Hieronymo, communicavit cum Apostolis, qui fieri potuit, ut se ipsum realiter et corporaliter manducaverit?

11. Deinde idem et natura sacramentorum monstrat, quae est alterius gerere similitudinem. Item, ascensio Christi in caelum: veritas humana natura in Christo: Interpretatio addita Joannis: 6: Locutiones in eadem hac institutione. Hic calix est novum testamentum in meo sanguine: Item, panis quem frangimus, communicatio est corporis Christi. Et similes phrasas scripturae. Ut: Christus est agnus: petra est Christus: sem enim est verbum, & alia his similes.

12. Panis ergo & vinum, quae ab extra videntur, figurae sunt corporis et sanguinis domini. Quod autem fides instruenda docet, panis est corpus Christi, & vinum eius sanguis.

13. Juxta haec igitur fatemur, quod Christus nobis ad est et quod in ultea Spiritus sui nobis per fidem confert: communicat nobis corpus & sanguinem suum, fide percipienda: Unde conlequitur verissima quidem, sed arcana & ineffabilis nostra cum Christo coniunctio & regeneratio, inde et spes immortalis vitae.

praemissis propositionibus, quas agnoscimus esse consensum prophetiarum & Apostolicarum, & a Reverendo Praeceptore nostro, pie memoriae Philippo Melanthe quoque approbatas, quantum per literas, videremus acceptas, intelligimus, has adicere volumus, propter contentione summam, quae cum praecipua esse de copula vel unionis sacramentali, in prioribus Synodis animadvertimus.

14. Unionem fieri panis & vini cum corpore & sanguine Christi, mystica et sacramentalis convenientem non negamus, At corpus et sanguinem Christi copulatum loco et tempore, ad ipsam recitationem cum verbis cum Elementis, ut est scripturae, si a sensu Scripturae S. alienum esse pronunciamus.

15. Quomodo autem in verbo vocali non necessitate ordinis et loci, sed bene actioni Spiritus S. excitantis per verbum auditum fidem: si sacramenta officiosa non ratione loci et ordinis, sed ratione fidei, neque copulatae corpus et sanguis Christi panis et vino, sed fide sumentis, ut inquit Christus Evangelii: qui manducal meam calicem et bibit meum sanguinem, in me manet et ego in ipso. Claudopolis A S B A

RESPONSO SIGNSRO = 1556
rum Ecclæ Colossariensis
ad Scripta M. Martini à Kal-
manseba, in causa Coens
Domini edita.

1. Corint. 2/3.

Ego (Paulus) per infirmitatem et cum timore, et in tremo-
re multo apud vos versatus sum: et sermo meus, et prædi-
catio mea non erat in persuasione humana sapientia verbis, sed
in ostentatione spiritus et potentia, ut fides vestra non sit in sa-
pientia hominum, sed in potentia Dei.

COLOSSARIA.

ANNO M. D. LVI. Die XXV. Julij.

Dei Curia... Et hic Kopig...
Occurrat Generali præclarissimi...
Regis... Vid. Tom. 15. Opus...
Manuscriptorum, de...
et...
ubi temp. Roman Magni hujus... occurrit.

rum C
divinorum

ARADENSIS
Reponitur

VS
ano 1567

Suis ac aequis lectoribus Christi grāa!

Summum Dei beneficium est patefacta vox Evangelij, per qua
 certj reddimur de aeterna salute. Huic proximum est illud, quod in-
 ter has ruinas imperiorum hac sua singulari bonitate et clemen-
 tia tales eligit Magistratus, qui distigatum coetum Ecclē resar-
 vare student. Cum igitur ex commissione Illustr. et Magnif. S.
 Locum tenentis &c. hactenus inter nos et adversam partem tra-
 ctatum sit, et multorū conscientia anxie determinationem expectent
 tempore publicis Disputationibus protrahi videamus, sine ulla ali-
 cuius contumelia scripta, inter ^{nos} agitata, in lucem edere volumus, ut
 aequus lector vel ex his indicium de hac controversia sumere pos-
 sit. Interim Supremi Magistratus voluntati et nos et nostra
 submittemus, cuius salutem Domino commendamus. Vale!

PROPOSITIONES M. STANSI
CALMANSCHA ab eodem die Martij
Evangelista, Ministris Ecclae Closs-
variensis porrecta.

Sacramentū Coenae Domini, verba sunt Jeshu Christi, et cor-
poris ac sanguinis eius signa.

Sacramenta nisi fidem exerceant in corde, cibi sunt cor-
porales.

Sacramentū Baptismi ex veteri Testamento administratum,
non est Novi Testamenti, nec ides est verum.

RESPONSES STANSI. ECCLAE CLOSSI
Ad Amram Propos.

Minime nos fugit unde haec manca definitio transumpta sit,
quam in primam Propositionem collocasti: sed cur non et reli quas
partes, quae in eodem sermone, non post multa sequuntur, etiam addidisti?
Sic tuam definitionem minime truncatam, sed completam ponere po-
tuisseb. Porro si urges: dicimus hanc maneam truncatam prohi-
tam, non Lutheri, sed commentum tui capitib esse: es sic neg Gram-
ma: neg Theolo: Si enim secundum sensum Grammaticum consen-
debet sic componenda est, vocabulum Signum, debet referri ad ver-
ba, quod falsissimum est, verba enim signa esse non possunt, vel se-
cundum tuam sententiam, nam de Elementis affirmas, quod ea si-
gna sint, et aliud representent ac significant. Si autem secundum
Theologos inquisitio fieri debet, manifesta falsitas conspicitur. De-
finitionem enim ex causis collectam nec integre recitas, nec
secundum consensum Evangelistarum, finale enim causam et quidem
minib principalem ponis; sed materia cum fine confundis, et plane
nihil de ea disputas; imo praepostere finem, hoc est, remissionem pecca-
torum et alia beneficia, quae his obsequantur et conferuntur, omnino
intermittis; et ex Coena Domini nihil aliud quam inane spectaculum
constituas. Sic itaq non pauci, neg leues errores ex prima Pro-
positione tua elici possunt.

AS SECUS

AD SECUNDAM PROPOS:

Secunda propositio est auctoritatem Sacrae Scripturae et veritatem Fi-
lij Dei evertit. Non enim ideo verbum Dei falsum est, aut eius mini-
mitur auctoritas, cum homines mali sunt, et abutuntur donis divini-
tus collatis, quod multis exemplis in similitudinibus declarari potest.
Annulus collatus ex contractu emptoris, si in lutum coniciatur, non ideo
sequitur anulum aureum non esse, sed retinet eandem substantiam, etiam
si in usu sit dissimilitudo: Sic et in Coena Domini, et si improbi homi-
nes ea abutantur, non tamen substantia Sacramenti mutatur, sed
rei sunt corporis et sanguinis Domini quicunque partem partem sine
fide sine applicante uti Paulus 1. Corinth. 11. docet. Item Rom. 3.
dicit: Quid si quidam sunt increduli, num incredulitas illorum veritatem
deificam irritam? absit: imo fit Deus verax, omnibus autem homo mendax.
Sic August. Tom. 7. lib. 3. Contra Donatistas cap. 13. Nec interest, in-
quit, cum de Sacramenti integritate et sanctitate tractatur, quid cre-
dat, aut quali fide imbutus sit ille, qui accipit Sacramentum. Interest qui-
dem plurimum ad salutem eam, sed ad Sacramenti questionem nihil inter-
est; fieri enim potest, ut homo integrum habeat Sacramentum, et perversam
fidem: sicut fieri potest, ut integra teneat (procepta) verba Symbo-
li, et tamen non recte credat sive de ipsa Trinitate sive de Resurrectione etc.
Item ibidem: Sacramenta ubique integra sunt, etiam si graviter intelligantur et
discordiose tractentur: sicut Scriptura ipsius Evangelij si eadem ~~etiam~~ ipsa
est, ubique integra est, etiam si innumerabili falsarum opinionum varietate
asseratur de. Est itaque ista propositio valde contumeliosa in ve-
ritate Dei, et fidei auctoritatis, in Canonem hanc instituentibus derogat.

Rom. 3/3.

AD TERTIAM PROPOS:

Tertia propositio callide et calumniose posita est; Nos de discrimine
Vetus et Novi Testamenti aperte et perspicue docemus, quod tu M. Martine
inconsiderate confundis, dum umbras et figuras adhuc vis durare in Novo
Testamento. Nec quicquam scimus in nostro Baptismo, quod Vetus Testamentum rede-
at. Cum autem tu hoc praedictum ex malo fonte scaturiat, et non eo tendas
ut gloria Dei auctor reddatur, eius Ecclia tranquillior, indignum est, ut
multis refutetur. Sero si abrenunciationum causa, qua nunc in hac sancta
actione sunt, ipsam actionem et substantiam baptismatis in dubium vertis, su-
perciliosae agis. Tibi enim de tantis mysterijs iudicium vendicab, cum
iudicandi facultate plane destitutus sis. Quod omnes pij nunc vident inde
ab ipsis Apostolis videmus, illa tamen abrenunciationes ad unum esse divini, et
de huiusmodi Sacramenti essentia, tibi soli inconspicuum est. In definitione baptismatis,
quam Sancti Apostoli, Paulus et Petrus, primum omnia habentur implicite seu in-
clusive, qua in alijs verbis explicita non habentur. Usitatae autem fuisse inde
ad Apo:

ab Apostolis, monumenta Patrum manifeste ostendunt, Tertull. lib. de Corona militum, fol. 449. de habitu milit. fol. 506 &c.

SCRIPTUM M. MARTINI A CALMANSCHE missu Ministri Ecclae Clossvariensis die XXVIII April. Cum in proximo esset profecturus in Ungariam.

Quasi sane imprudentia vestra, quod dum vestris indulgetis affectibus, vos ipsos quatuordecim Doctores quosdam, qui ipsissima verba Doctores illi convellere conati estis. Valete et exspectate, Veniam enim vobis cum Domino Magnifico visum fuerit. Martinus a Calmanescha.

Ministri Ecclae Clossvariensis.

A veteribus dictum est: leonem ex unguibus: asinum ex auro. Quibus igitur ac a quibus lector ex abruptis Calmaneschaj verbis facile colligere potest, quoniam spiritu impellatur. Satis pro impetio finit omnia. Proinde Reverendum et quissimum Virum, sancta et sempiterna memoria dignum, Martinum Lutherum Doctorem vocat, quem quibus iniqua censura factis quibus confortat dicendo: Nil, mi solus Luther Martin! Da Rebelledet &c. Verum enim vero fata viam inveniunt. Quibus lector perlustret in postilla majore praedicta Concione de Eucharistia circa Ferialibus Paschalis et conferat membra eius disputationibus, et facile exsequentibus, conjunctis cum praecedentibus unam et integram extrahet definitionem.

SCRIPTUM MARTINI A CALMANESCHA Ministri Ecclae Clossvariensis missu 27 Junij, cum redisset ex Ungaria.

Frater in Christo dilecti! nos una vobiscum constanter confitemur manducationem corporis et sanguinis Christi, sed eam quae sacramentalis est, et eam quae spiritualis est. De ea vero quae carnalis est manducatio necessaria nobis, quam scriptura vos doceat, quomodo doceat, quomodo rigide eam requirat manducationem nobis praescribit, nos edo etc. Parati enim sumus in omnem sorte verbum altissimi laeta cum conscientia sequi. Valete!

Responsu Ministroru Ecclae Clossvariensis.

Salutem et omnibus boni incrementum. De ista manducatione nempe carnali, quam nobis inuitis, plane nobis consci non sumus, neque ex propositionibus vestris elici posse statimur. Sed nos quos simili modo ut vos duplicem tantum rationibus manducatione nempe, sacramentale et spirituale. Per sacramentale intelligimus non solum panis et vini, sed etiam corpus et sanguinem.

et sanguinis Christi cum his speciebus invisibilis perceptione, quemadmodum et Christus
 verba declarant: accipite, comedite hoc est corpus meum. Item: bibite ex hoc omnes
 hic calix novi Testamenti est in meo sanguine. Sic et sancti Patres loqui manifestum est
 Hæc manducatio Sacramentalis, communis est dignis et indignis; Hæc id copulatione
 fit naturali, aut naturaliter, sed unione tali, qua Sacramentis convenit. Si sic
 intelligitur manducatione Sacramentali, nulla est controversia; si vero nudè tan-
 tum Symbola rerum, nulla forma concordia apparebit. Non enim videmus, cur
 à proprietate verborum Christi discedendum sit. Si vero vos sufficientes huius ma-
 talionis et discessus à proprietate verborum Christi causas habetis ex verbo
 Dei, libenter intelligere volumus.

Responsu M. Martini à Calmanscha ad
 præcedens Scriptu Ministros Ecclæ
 Colosso. porrectum 3. die Julij.

RESPONSO AD PRIMUM.

Examinetur Propositio vestra IV. XVIII. XX. XXVIII. Ubi etiam
 Nutrii membra nostra carne Christi assentis, tanquam escis prophanis, cum
 Christus non cibum sit corporis, sed animi, nec cibum citæ huius, sed futuræ,
 nec membra virgatis, sed mentem nostram. Ideo non carnalis cibum esse, sed spiritu-
 alis, quia non carnis cibum sed nostri spes. Summa est ignominia id in filio
 Dei expectare, quod à carne bubula. Videatur ad idem Propositio XXX. plu-
 res et alia, ubi distribuitis verum et naturale corpus, alij id in beneficiis non
 in beneficij memoriam, contra manifestum Dei verbum. Videatur XX. Propositio
 et expendatur.

AD SECUNDUM.

Quod spirituale tantum et sacramentali manducatione statuis habemus
 Quodis gratias, præsertim si de sermo asseritis. Verumtamen oportebit vos cor-
 poralem negare, si tantum illam statuis, quomodo enim verum est mandu-
 cationem tantum spirituale sacramentalis esse, si et caro. ibi erodatur.
 Ex quo à carne est: quicquid vero à carne est, carnale sit et esse est. Non sume-
 re carnalem manducationem, sed tamen sacramentalis ex mittere donec compre-
 hendat et corporalem, hoc quid aliud est, quam idem affirmare et negare, atq;
 ex eodem ore frigidum simul et calidum proflare.

AD TERTIUM.

Non est mihi libi vocabulum de Grammatica, nec est fidelis interpretis pro
 voto sibi fingere vocabula.

AD QUARTUM.

ertum est aliud esse Sacramentum et aliud esse rem sacramenti. Sacra-
 mentum sacrum vinum cum institutione sacra, sacramentum sunt. Eorum res corpus
 est Christi in cruce fractum, et sanguis fusus. Quibus novus Mancinellus ab
 inferis revocatus edocuit vos vocabulo Sacramenti comprehendere Sa-
 cramentum et rem Sacramenti. tamen enim simul sunt et non sunt, veluti
 res relativi generis: realem tamen et essentialiter inter se distinctionem
 habent.

rab
 quod
 illu
 quo
 C
 M
 J
 er
 N
 H
 ver
 u
 al
 et
 se

et sanguinis *Qui* cum his speciebus visibilibus perceptione, quemadmodum et *Christus* verba declaravit: accipite, comedite hoc est corpus meum. Item: bibite ex hoc calice, hic calix novi Testamenti est in meo sanguine. Sic et sanctos Patres loqui manifestum est. Hæc manducatio sacramentalis, communis est dignis et indignis; Neque id copulatione fit naturali, aut naturaliter, sed unione tali, quæ sacramentis convenit. Si fit intelligitur manducatione sacramentali, nulla est controversia, si verò nudè tantum Symbola rerum, nulla forma concordis apparebit. Non enim videmus, cur à proprietate verborum *Christus* discedendum sit. Si verò vos sufficientes huius mutationis et discessus à proprietate verborum *Christus* causas habetis ex verbo Dei, libenter intelligere volumus.

Responsu M. Martini à Calmansesa ad
 precedens Scriptu Ministros Ecclæ
 Colosso. porredum 3. die Julij.

RESPONSO AD PRIMUM.

Examinetur propositio vestra IV. XVIII. XX. XXVIII. Ubi etiam
 nutrij membra nostra carne *Christus* absentis, tanquam esca prophanis, cum
Christus non cibum sit corporis, sed animi nec cibum citæ huius, sed futuræ,
 nec membra in gat, sed mentem nostram. Ideo non carnalis cibum esse, sed spiritu-
 alis, quia non carnis cibum sed nostri spes. Summa est ignominia id in Filio
 Dei expectare, quod à carne bubula. Videatur ad idem propositio XXX. plu-
 res et alia, ubi distribuitis verum et naturale corpus, alio id in beneficiis non
 in beneficij memoriam, contra manifestum Dei verbum. Videatur XX. propositio
 et expendatur.

AD SECUNDUM.

Quod spirituale tantum et sacramentali manducatione statuitis habemus
 vobis gratias, præsertim si id serio asseritis. Verumtamen oportet vos cor-
 poralem negare, si tantum illam statuitis, quomodo enim verum est mandu-
 cationem tantum spirituale sacramentalem esse, si et caro eius erodatur.
 Ex quo à carne est: quicquid verò à carne est, carnale sit necesse est. Non sumus
 re carnalem manducationem, sed tamen sacramentalem extendere donec compre-
 hendat et corporalem, hoc quid aliud est, quam idem affirmare et negare. Atque
 ex eodem ore frigidum simul et calidum proflare.

Ad Tertium.

Non est mihi lib vobiscum de Grammatica, nec est fidelis interpretis pro
 vobis sibi fingere vocabula.

Ad Quartum.

ertum est aliud esse sacramentum et aliud esse rem sacramenti. Sacra qua-
 ritur sacrum, vinum cum institutione sacra sacramentum sunt. Eorum res corpus
 est. *Christus* in cruce fractum et sanguis fusus. quibus novus Mancinellus ab
 inferis revocatus edocuit vos, vocabulo sacramenti comprehendere Sa-
 cramentum et rem sacramenti. tamen enim simul sunt et non sunt, veluti
 res relativi generis: realem tamen et essentialiter inter se distinctionem
 habent.

habent ut omnino aliud sit ac distinctum alterum ab altero, ut quemadmodum quod filiale est, dignum paternum non est: eodem modo quod sacramentale est, illud corporale dici non potest. Perinde enim est, ac si mentale dicatur id, quod est carnale. Quideris ex quovis fingere non est Theologi.

Ad quintum

Consideratur tota actio et doctrina Jesu Christi et expendatur, quid aliud ferentibus eius proprietatibus requirat, quam spirituale participationem Filii Dei. Juxta quod et Paulus generaliter pronunciat de omnibus, corporalem exercitationem ad modicam utilem esse, spirituale ad omnia.

Ad sextum.

Non agimus ut discedatur a Pro, sed ut Christus intelligatur. Sancti Fratres! si tantum sacramentale et spirituale manducationem prolixo, id est vere ac serio certe sumis concordet, non inter nos ipsos tantum sed et cum universis scriptura, qua non aliud requirit, quam sacramentalem et spirituales manducationem. A crassa et rursus caesa sententia abhorremus, et haec vera esset concordia ratio. Nam idem mutuo sentire eum factiosus est: sed scriptura consentire, et vera esset et sancta concordia.

RESPONSUM SANCTORUM ECCLESIAE COLUARIENSIS 7 DEC JULII
a Martino Almaneseo transmissum.

Ad una responsione.

Propositiones nostras vel antea rite examinavimus: ac sane miramur semper eadem errantem chordam et nobis id in unum, quod Christi est, et primitivum Ecclesiae testimonium. Hoc vellemus te considerare omne verbum Dei esse escam animae, ut Christus Matt. 4 contra Diabolum disputat, inquit: Non in solo pane vivit homo &c. Sed non de omni verbo Dei dictum est, accipite comedite hoc est corpus meum: Item, bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus &c. Jobis semper spiritus est in ore, et anagogicum quilibet sensum, cum tamen Christus in hac sua institutione duo instituit, nempe, Externum quiddam et in oculos incurrens, cui et praeceptum et promissionem annexit, praeceptum, ut utamur promissione, et sumpto pane et vino statuamus nos simul sumere corpus et sanguinem eius. Internum, quo nos de his beneficiis commonescit, nempe, de passione mortis sua, et remissione peccatorum &c. Postremum ex verbo Dei accipit, et primum omittit, id non Theologicum esse censemus, sed iniquum. Nam omni verbo Dei credendum est. Et quod Filio Dei copulavit nos propter rationibus nostras absurda minime separare debemus. Sane summa agnomina est in Filio Dei et verbum eius sic videre Aristotelis est unam partem amittere, alteram vero negligere. Expectamus a carne Filii Dei, id quod in verbo suo nos expectare iussit, et non id, quod a carne bubula. Propositio XXV. male detorqueatur, nam Verbum, Cedentibus, includit fidem, quam praecedere oportet et in hac institutione fieri applicationem necesse est. Verbum enim Paulus abulentibus filii iudicium.

sibi iudicium sumere ait. Unde a contrario hanc nostram sententiam veram esse facile apparebit. Ad prima responsio.

Ad Secundam.

Secunda responsio, qua in principio frontibus continet, facile similiter illud proferet: fortasse talibus si certare vellemus, haud inferiores esse iudicavimus. Sed scimus modestia laude digna esse. Ideo responsionem mitigavimus. Educationem sacramentalem et spirituale ex Patribus habet, qui docendi gratia ex diversis sacra scriptura locis admodum eandem in Ecclesia introduxerunt. Ideo ex his videtur, quomodo sacramentalis manducatio sit corporis et sanguinis cum his speciebus visibilibus. Primum autem perpendite verba Augustini tractatu sup. Johan. XXI. c. XXVI. Item in libro de remedio peccatorum. Item in libro de Bapt. contra Donatistas. v. cap. 16. Item in Commentario sup. 1. Corinth. II. quibus consideratis videbitur copulari cum sacramentali manducatione hanc quam nos dicimus praesentia corporis et sanguinis Christi. Quibus si expositis, illa fivola de erofione carne et carnali: Item scomma; ex eodem ore callidum et frigidum proflare invenies esse magis capitis tui figmentum, quam verae Ecclesiae Dei sententiam.

Ad Tertia.

Ad tertia respondemus, neq' nobis esse litem de vi atq' eade, neq' de tribus capillis, sed potius de veritate et omnipotentia Filij Dei, quam se revertere potentis, victor abibitis. Quod autem negat nos esse fideles interpretis, ad manifeste tibi adferbere possumus. In interpretate enim requiritur candor, et dextertat. Item ut consideres antecedentia et sequentia, et ex vicinis locis scripturae sumas interpretationem, qua recte considerata in scriptis vestris nequaquam apparet, sed sunt ambigua et folijs Abillimis obscuriora.

Ad quarta.

Ad quarta respondemus nos quidem no ignorare alicubi in specie occurrere aliquas Patrum sententias, ubi sacramentum et rem sacramenti distinxerunt. Sed manifestum est ex collatione omnium Doctorum seculi intelligi sacramentalem manducationem a Patribus, quam vos eam hoc in loco definitis. Sacramentale enim manducatione tribuunt tam dignis, quam indignis, h. e. cum pane & vino corpus et sanguinem Domini, quemadmodum et Paulus 1. Corinth. II. loquitur. Sed non rem sacramenti, ad est beneficium Filij Dei, qua hoc sacramento quasi sigillo obfirmata sunt et per fidem applicatur et certe si vos ab infens Mancinellum non revocatis, vel ex vocabulo sacramenti et definitione Augustini facile veram sententiam assequi poteritis. Si enim definit sacramentum: Quod sit invisibilis gratia visibilis forma, ubi manifeste docet, cum his signis externis et illa copulari, horum si nihil esset et si sancti Patres nunquam ita locuti essent, nihilominus tamen, cum Christus sic loquatur, cesset Mancinellus et omnis Philosophia, ac delur gloria Filij Dei. Quia ex divina relatione sic adjecta sunt, plane locum nullum habent. Corpus enim et panis non convertuntur, neq' sunt a v' l' i' p' a' p' o' r' t' a, ut Patres et Filii: sed copulata sunt modo et ordine supernaturali.

Ad quinta.

Ad quinta respondemus nos jam olim consuluisse tota aetate et doctrina Iesu Christi, et huius consensum in Evangelio et ipsius Pauli cerneremus, nisi mente et voluntatem insipientibus spectassemus, et vicinas quoq' scripturas

ras
hic e
quod
S
nie
me
ad
mo
ta
fo
In
n
Or
ah
te
n
Al
cip
me
de
r
v
e
n
i
d
j

ras haberemus, nequaquam ita de hoc verbo: Accipite, bibite ex hoc omnes, hic est sanguis meus; comedite hoc est corpus meum, dimicabimus. Ictus Pauli quod subicitur, quadrat ad probationem ut verè à veteribus dictu est: Arena sive calce. x

Ad Sextam.

Sexta responsio est petiti principij. Nondum enim ita demonstratum est, quod punitur: imò cum hoc futurum esse, necesse est ordinem naturæ inverti et ex nigro album fieri, Cuius enim manifesti inquit: hoc est corpus meum: hic est sanguis meus. Vos autem ad e diametrum negatis. Cuius nequaquam intelligi potest, nisi sua lingua et proprietate retineatur, quod dum facere non vultis, minime Christum nobis intelligendum proponere potestis nisi eum corpus exutum et in aliam formam transmutatum. Cuius enim coelum et terra transibunt, quam hæc oratio invertatur, quam accipite panem et vino notanter protulit: hoc est corpus suum; illud verè sanguine suum. Cuius tres! si nobis solum tantum sacramentalem et figuratam manducationem proutis, certe sumus concordēs; si tamen sacramentalem manducationem intelligitis illam copulationem corporis et sanguinis Christi cum his Elementis. Crasam o d' Kopa' riar nunquam docuimus; verum pro d' Kopa' riar nunquam amplectemur. Hic modus à quocumq' tandem inventus sit, et verba verbis commutentur, planè ad concordiam nihil facit. Quare si quid salutare in hac causa decernere vultis, modum jam antea propositum sequimini.

RESPONSIO MARTINI A Calmanca Ministris Eccl' Clost. IX die Julij promissa.

Abss' causa vociferamini Verbor Sacramenti partem priorè, nempe, accipite et manducate nos considerare: posse enoveri, n. hoc est corpus meum, negligere. Utramq' enim nos verè, sincere ac diligenter expendimus. nec in ulla earum habemus aniqui sententia discreti. Vos plerumq' etiam verba Christi invertitis affirmantes panem non esse corpus; sed in pane esse corpus. qua in re etiam Papistas errore vicistis: qui tametsi transubstantiationem ex proprio cerebro protulerunt; verba tamen Christi non invertebant. Nunquam enim lectum, nusquam auditum fuit, in pane esse corpus Christi, sed ipse panis esse corpus Christi, id quod nos ingenuè fateamur. Quin' et de modo, quo panis Christi corpus est, certi sumus. Nec nos ipsos contradictioni implicamus, ut vos, qui simul et modum præscribitis tanquam certum, et scin tamen posse negatis. Contenditis modum illum celestem esse aliquem, hominibus incoGITabilem; et vestri tanquam immemores, paulo post pleno ore decretatis realiter adesse, substantialiter, corpore, et secundum varietatem ingenior alind hoc, alind illo modo: qua contradictho fatib clare demonstrat vos in incerto fluctuari. In ipsa item manducatione similiter perplexi estis, affirmantes namq' vos quos non nisi dupliciter manducationem statueret, is quidem verbis (De tertia manducatione scilicet Carnali, quam nobis inmittis, panem nobis conscy non sumus, neq' ex propositionibus nostris elici posse statuimus: sed nos quos simili modo, ut vos, duplicem tandem ponimus manducationem, nempe, sacramentalem

mentale et spirituale): etiam si spem concordia substantis, tamen si vos ~~per~~ praestaretis quod promittitis, in manibus esset concordia. Nihil enim amplius nos requirimus, quam spirituales et Sacramtum seu ceremoniale manducationem concedi. Carnalem illam ~~non~~ tertiam non superi. ducit, quam ipse Domingus reprobat a Capernaith affectata, dicens: Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam, intelligatib, manducata carnaliter. Verba namq; secundum subjectam materiam sunt capienda. Hanc eandem docuit idem Dominus impossibilem esse, dicens: Si videtis filium hominis etc. Eandem Petrus et Paulus docent etiam impossibilem. Petrus in Act. Opportuit, inquit, illum abire et capere vobis regnum. Paulus Hebr. Quod si, inquit, esset in terris, ne sacerdos quidem esset. Videtis in terris esse non posse: quomodo igitur carnaliter vorabitur in terris? quod in terris non potest esse carnaliter. Quamobrem si in promissis persistentibus nunquam corporalem manducationem docebitis. Pergitis tamen magno tumultu eam docere et perplexi estis. Quatenus statuitis duplicem tantum manducationem, amici estis, id quod dixi vobis a principio: quatenus subinfertis tertiam illam Carnalem a Christo reprobam, inimici. Reprobate quod reprobat Domingus: rejicite quod rejicit, et amabilis illis adest concordia. Docemus carnem Christi manducare, sed non carnaliter, spiritum fidei manducantes quatenus, qui solus prodest, solus vivificat, imitati Patres et veterem illam Ecclesiam, in qua bibebant de spirituali petra, petra autem erat Christus, h. e. credebant in eundem quam nos credimus, qui tunc illis erat venturus in carnem, ~~et~~ cuius fidei corporale signum erat corporalis illa petra, unde aquam corporalem bibebant: sicut nos pane et vino mensae Christi corporalis edimus verum Christum spiritualiter. Hoc est, corporali esu potus, exercemus fidem ^{intra} in animo. Si enim illi veteres non habuissent fidem verbo Dei cum ex petra aquam bibebant, nihil sane illud externum bibere illis profuisset, uti nec nobis prodest pane et vino de mensa. ~~Si~~ ^{Si} fide vana sumus: immo si non verbum Dei, petra illi affuisset; nec aquam, nec carnem dedisset credendi: Ita et hic si non cum pane et vino esset verbum Dei, non posset esse cibum spiritualis, qui fidem exercere.

Responsum Ministrorum Ecclesiae Gallos
ad praecedens scriptum datum.

In numero nostro scripto, nossemus de hoc in eundem concordis modo iudicium protulimus, inutilemque inquisitionem: quia verum illo delectari videmus, licet vocationis nostrae operibus magis necessariis occupati, tamen respondebimus, ne ullae ex parte nostrae sedulitatis culpa possit. Quod primo loco in vestro scripto proponitur, quam facile dicitur, tam facile etiam refutatur. Ne enim in hac causa quicquam sententia voce declamamus, neque queri quateus ~~con~~ ^{con}mittabula quaerimus: sed ex ratione officii et vocationis

nosera publice docemus. Quid ergo et quomodo vociferemur
 non videmus. Deinde prima pars responsionis nostrae simpliciter
 eo tendebat, ut demonstraret vos non solum verba negligere, sed et
 sensum. Spiritualem enim manducationem urgetis: de sacramentali
 autem vera, qualis est, et qualem eam esse Filius Dei ipse definiit,
 plane nil dicitis. Ideo scripta nostrae in alienum sensum minime
 detorqueatis. In 2do membro, cum affirmatis nos implicatos esse,
 nec scire quid sentiamus, cum non affirmemus de pane quod sit corpus Christi;
 sed doceamus, cum pane et vino dari et exhiberi, sic summam facitis injuria
 primum Filio Dei, deinde primitivae Ecclesiae, et nobis, dum haec minus
 considerate profertis. Ipsi enim videtis, in hac sacratissima Coena ac-
 tione duas principales quaestiones tractari: prior est, quid detur? ea
 auctor ipse absoluit, cum dicit, se dare corpus, et quidem illud, quod
 pendit pro nobis in cruce: altera quaestio est, quomodo detur?
 Idem haec verba declarant: accepto pane et vino se dedisse: quod ni-
 hil aliud est, quam cum pane et vino etc. An hoc est discedere a verbis
 Christi? An hoc est implicare se contradictione? imo ex nativa senten-
 tia Filii Dei est verum sensum elicere. Vos autem, cum videtis ali-
 qua inesse absurda, propter rationis praedictum de loco ^{et} proprietate cor-
 poris physici, huic orationi Filii Dei, accipite, comedite, hoc est corpus
 meum, glossis fatibus induntibus adinventis vocabulum spirituale ^{et} spi-
 ritualiter. Quod quam sit verum, quae se perpendite. Spirituale
 corpus Christi est ipsa Ecclesia, ergo necesse est, ut ea accipiat, comedatur:
 quod absurdissimum est cogitare, taces aperte dicere. Item si spirituale
 nobis corpus in coena offertur, sequitur vos esse Marcionitas, Marcion
 enim affirmat, Christum non habere verum et naturale corpus, nec il-
 lud pro nobis traditum esse. Nam id offertur quod traditum est?
 si ergo offertur spirituale et spiritualiter, quid quasi pro nobis traditum
 est? videte quid vestra *Peripetolonia* se cum absurditatibus attra-
 hant: Ac non aliud vobis evenit, quam quod Vergiliano versiculo dicitur:
 Incidit in Scyllam cupiens evitare Charybden.
 Dum enim negatis mentem et voluntatem Filii Dei, nempe, quod et det
 corpus et sanguine sumum cum his speciebus invisibilibus, unam falsam
 consequentiam super aliam exsentis: Ut vere a veteribus dictum sit
 causam non justam opus habere nullo pharmaco, ut pro justa vendi
 possit. Falso igitur haec inferuntur vos errore creisse Papistas,
 et incertos esse quid doceamus. Usurpationem enim hanc particulari in,
 cum, sub, nihil cum Christi institutione quinquare asserimus; et his lo-
 quendi modis nihil quam veram Christi exhibitionem exprimere co-
 namur: ac ostendimus panem et corpus Domini non idem natura,
 sed Sacramento facere: corpus denique Domini non includimus qua-
 ni localiter, nec opinamur descensum vel ascensum Christi fieri.

Quin

nosra' publice docemus. Quid ergo et quomodo vociferemur
 non videmus. Deinde prima pars responsionis nosra' simpliciter
 eo tendebat, ut demonstraret vos non solum verba negligere, sed et
 sensum. Spiritualem enim manducationem inquit: de sacramentali
 autem vera, qualis est, et qualem eam esse filij Dei ipse definiit,
 plane nil dicitis. Ideo scripta nosra' in alienum sensum minime
 detorqueatis. In isto membro, cum affirmatis nos implicatos esse,
 nec scire quid sentiamus, cum non affirmemus de pane quod sit corpus Chri-
 sti, sed doceamus, cum pane et vino dari et exhiberi, sic summam facitis injuria
 primum filio Dei, deinde primitiva Ecclia, et nobis, dum hac nimis
 confidenter profertis. Ipsi enim videtis, in hac sacratissima Coena a-
 ctione duas principales quaestiones tractari: prior est, quid detur, ea
 author ipse absoluit, cum dicit, se dare corpus, et quidem illud, quod
 pendit pro nobis in cruce: altera quaestio est, quomodo detur?
 Idem haec verba declarant: accepto pane et vino se dedisse: quod ni-
 hil aliud est, quam cum pane et vino etc. An hoc est discedere a verbis
 Christi? An hoc est implicare se contradictione? imo ex nativa senten-
 tia filij Dei est verum sensum elicere. Vos autem, cum videatis ali-
 qua inesse absurda, propter rationis praedudicium de loco ^{et} proprietate cor-
 poris physici, huic orationi filij Dei, accipite, comedite, hoc est corpus
 meum, glossis fatis ridiculis adinventis vocabulum spirituale ^{et} spi-
 ritualiter. Quod quam sit verum, quae se perscrutabitis. Spirituale
 corpus Christi est ipsa Ecclia, ergo necesse est, ut ea accipiat, comedatur:
 quod absurdissimum est cogitare, tales aperte dicere. Item si spirituale
 nobis corpus in coena offertur, sequitur vos esse Marcionitas, Marcion
 enim affirmat, Christum non habere verum et naturale corpus, nec il-
 lud pro nobis traditum esse. Nam id offertur quod traditum est?
 si ergo offertur spirituale et spiritualiter, quid quae pro nobis traditum
 est? videte quid vestra ^{et} Hypocritarum fecerit absurditatis attra-
 hant: Ac non aliud vobis evenit, quam quod Vergiliano versiculo dicitur:
 Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybden.
 Dum enim negatis mentem et voluntatem filij Dei, nempe, quod et det
 corpus et sanguinem suum cum his speciebus visibilibus, unam falsam
 consequentiam super aliam exsentis: Ut veri a veteribus dictum sit
 causam non justam opus habere nullo pharmaco, ut pro justa vendi
 possit. Falso igitur hac inferuntur nos errore vixisse Pasiphat,
 et sinceris esse quid doceamus. Usurpationem enim harum particularum in,
 cum, sub, nihil cum Christi institutione congruere asserimus: et his lo-
 quenda modis nihil quam veram Christi exhibitionem exprimere co-
 namur: ac ascendimus panem et corpus Domini non idem natura,
 sed Sacramento facere: corpus denique Domini non includimus pla-
 ni localiter, nec opinamur descensum vel ascensum Christi fieri.

Quin

Quin et Sancti Patres his vocabulis usus fuisse manifestum est. Au-
 gustinus enim in lib. Sent. sic inquit: Caro eius est, quam formam
 panis operam, accipimus in Sacra Coena: Et Sanguis eius est, quem
 sub vini specie et sapore potamus. Idem divus Bernardus sermone
 de Coena: Gloriosa inquit, et amabilis sponsa, in terra sponsa
 habes in Sacramento: in Coelis habitura es sine velamento: Et sic et
 ibi veritas, sed hic palliata; illic manifesta. Ibidem: Quod videmus,
 est species panis et vini: quod autem sub illa specie credimus, verum
 corpus est et verum Christi sanguis, quod precepit in cruce, et qui
 fluxit de latere. Itaque de his particulis ex toto corpore dissertationibus
 iudicandum est. Nam nos cum Sanctis Patribus, quomodo cum his speciebus
 visibilibus verum et presens verum et sanctissimum Christi corpus eius-
 demque sacratissimus sanguis exhibeatur, his loquendi formulis ex-
 primere conamur: libenter volumus esse indocti, et discipuli Filii Dei,
 et reverenter loqui, et sentire de his mysteriis, quemadmodum et
 antiquitas locuta est. Divus Epiphanius lib. Author mani-
 feste dicit: quomodo subtilitas haec intelligatur soli Deo cognitum est.
 Nos autem citra curiositatem, et absque malignitate credimus Deo, vera
 in omnibus dicenti etc. Si vos Sancti Patres adeo certi essetis de
 hoc modo praesentia Christi in Coena et novum spiritum S. novatque revela-
 tionem habetis, non subterfugimus iudicium totius Ecclesiae
 Dei, libenter doceri volumus. Nos confitemur divina sapientia
 esse mysteria, quo vocabulo omnibus antiquitas Sacramenta Domini
 insignivit: vestra audacia illa in pronuntiando de spiritu vestro
 modo aliquam suspitionem generat. Ille enim antiquus
 Spiritus S. qui impulit prophetas Apostolos, et primitivam Ecclesiam
 gubernatores author est humilitatis, et relegat nos in aeternam
 Scholam, ubi clarius omnia videbimus. Hunc enim teste Paulo tan-
 tum in speculo et aenigmate videmus: in vita autem aeterna haec
 de facie ad faciem videbimus. Redarguit Filius Dei Nicodemum
 propter illud, quomodo? cuius sententia et iudicium, ut et vos subjecti
 sitis necesse est, nisi illud quomodo? quod maxime vos urget, abiecit.
 Quod de duplici manducatione propositis nihil perplexi in nostra senten-
 tia est. Una cum Filio Dei et primitiva Ecclesia manifeste demonstra-
 re parati sumus per sacramentalem manducationem intelligi copulationem
 corporis et sanguinis Christi cum pane et vino: per spirituales,
 applicationem omnium beneficiorum, quae nobis Filius Dei per quatio-
 nem sanguinem et mortem suam precepit, quae consistit in fide. Neque
 igitur sibi concordiam subtrahimus, neque extra locum ullam concordiam
 facere volumus. Nolumus enim sibi concordiam humanam colere,
 ut Domini et Dei nostri sententiam immutemus.

Amanda

142

Amanda est concordia, sed secundum eum modum, quem Filius Dei
in oratione sua proponit ingruens: ut Unum sint in nobis Joh. 17 / 11.
Sinite Filium Dei esse verum, et verba eius nolite in dubium vocare:
Vestra autem a mathematica et physica esse falsa: sic facile concordabimus.
Quae dicta contra praesentiam corporis et sanguinis Christi assertis, minime
tantum roboris habent, ut veteram nostram sententiam evertant, sunt enim
male detorta, et in peregrinum sensum adducta; quemadmodum statim
collatis membris manifestum est. Johannes Evang. distinguit annos praesentiam
Christi, et tria, quae recenset: Ex ea distinctione sumi pro-
test ordo narrationum earum quae sunt apud ceteros Evangelistas. Quare
cum in postremo quae recenset, quod Joh. recenset cap. 13; Coena magni-
fica et salutaria a Filio Dei instituta sit, perspicuum esse debet con-
cionam illam, quae Joh. 6. describitur, non temere miscendam esse cum verbis
huius Sacramenti. Nam ut in Psalmis usitatum est, cum prius aliquid
figurati dictum est, postea idem propositum sine figuris aperte dicitur, et
contra. Sic Filius Dei in concione cap. 6. apud Johannem, hunc propriam
sententiam recitat de fide; nunc figuram adhibet de manducatione Messiae,
quae opponitur esui cibi, dati in deserto. Sed perpetuitas orationis liquido
docet Christum non instituisse eo in loco Sacramentum: sed concionari de fi-
de, quae homines statuit se deo placere propter Mediatorem, et se acceptos
esse ad hereditatem vitae coelestis. Primum igitur notatio temporis refutat
hanc audaciam, quod inconsiderate cap. 6. Joh. detorquet ad Sacramentum
causa Domini. Ad dictum illud: Caro non prodest quicquam, responde-
mus, illud non de carne Christi intelligendum esse, nam antea de carne sua di-
xit, quod vitam dedit mundo: sed intelligendum de sensu et intellectu car-
nis humanae, et opinionibus carnalibus. Sic Divus Hieronymus Tom. 3. Hom.
46. inquit: Non de ipsa carne dicitur, absit: sed de iis, qui carnaliter acci-
piunt, quae dicuntur. Item Divus Cyrillus Tom. 4. declarat cap. 12. Homil. 140.
Sanctum inquit, de sacrificio interveniunt in Ecclesiis celebrantibus sacrificium, non
hominibus alijsque, nobis. Similibus et communibus, corpus, consimiliter et pretiosum
sanguinem esse, quod proponit, credentibus: sed magis tamen proprium sacri-
ficantibus verbi corpus et sanguinem accipimus. Communis enim caro vivi-
ficare non potest, et hoc ipse Servator testatur dicens: Caro non prodest quicquam.
Quoniam enim verbi facta est propria, ob eam causam intelligitur et est vivifica.
Ideo Servator dicit: qui manducas me ille etiam vivit propter me. Anathema
sit, si quis carnem Domini non confiteatur esse vivificantem. Porro etiam con-
cedat intelligendum esse de carne Christi; attamen inde nihil sequitur, nisi car-
nem Christi sine fide inutilem esse: quod certe verissimum est, ut et nos docemus:
et minime hoc, quod in coena sua non sit praesens. Considerandum igitur est, quam
insulse haec adducantur. Una reliqua dicta Scriptura docent praesentiam Christi
invisibilem ab oculis nostris sublatam esse, nec enim ut antea nobiscum conversari.
quod et nos verum esse fatemur: Attamen ex his omnibus non sequitur, corpus
Christi in coena nobis non exhiberi. Sunt enim causa quaedam praesentiae
cur Christus ascendens in caelum, hanc suam invisibilem conversationem ab ocu-
lis nostris removit, et cur secundum promissionem in coena exhiberi velit.
Et haec duo ite considerata, minime sibi contraria sunt.

Dicitur

Dictu Sauli de petra spirituali, quam extra institutu accendit
 manifestum est: et quomodo discrimen veteris et N. Testamenti conficiat
 vidit. Major est gloria Noui Test. quam veteris. In veteri quae
 umbra et figura significationibus futurorum: nunc autem illa omnia
 exhibita, nihil absente significari potest, sed praesens. Et deo
 manifeste inquit: Haec calix noui Test. est in meo sanguine, ut non
 ad umbrationes veteris Testamenti iam cessaret. Cessate igitur
 nunc quae exhibitam lucem, et quae res praesentibus reuertantur ad futurum
 aliam manifestum erit vos extra vagantes esse doctores. Neque
 aliud restat, quam ut alio modo vos praeparatis, si hoc fundam
 vobis exhorquere volueritis. Haec enim objectiones vestrae quae
 et cum jam antea a viris sanctissimis simul et quibusdam, praecipue
 Reverendissimis, D. Martino Lutero, Syllo. Melanctone, multis
 modis sunt refutata, et vel scholasticis notis nota, nequaquam nobis
 latibant, neque vidimus cuiusquam mentem his rationibus a vera senten-
 tia posse abduci. Amen.

REVIS AC SIMPLEX EX 5054590 VER-
boru Coena Domini per Ministros Ecclae Colos.
 pro tuenda ~~et~~ veritate adornata.

Dolendum ac vobis gemitibus deplorandum est, motam esse disputatio-
 nem tam peregrinam de Coena Domini, cum enim haec actio divinitus insti-
 tuta sit, ad res saluberrimas gerendas atque efficiendas in animis hominum et
 tota professione: tamen Diaboli artificis multa ex hac doctrina, quoniam
 contentio obiectum est, sed cum suam Filii Dei audiendum esse ad
 eius verbo et veritate minime esse discedendum: non videmus quomodo
 bona conscientia proprietate verborum Christi subiecta ad alienam et
 peregrinam interpretationem decurrant. Sed ratione igitur officij nostri
 et propter testimonium, quod omnes veri doctores edere oportet, verborum
 coena Christi quam simplicissime instituemus expositionem.

Evangelista Mattaeus autem sic verba recitat: Rescensibus eis accepit Je-
 sus panem et cum esset gratias, fregit, dedit, discipulis et dicit
 Accipite, comedite hoc est corpus meum: et accepto poculo, gratias agit
 dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes hic calix est noui Test. etc.
 His verbis nihil potest a Filio Dei proponi simplicius et apertius, neque factis
 causa est, ut quaedam absurda rationibus nosstra concernantibus Syriam et
 Geometriam, haec falsa esse iudicemus. Usitatum fuit in caeremonijs
 Iudaeorum sumere in manibus panem et gratias agere, quem morem quoniam
 offero esse legitimum. Sic et in hac coena Filius Dei paulo ante notum accepit
 panem in manibus, eumque fractum distribuit discipulis, his verbis: Accipite,
 comedite hoc est corpus meum: Item bibite ex hoc omnes etc. Ubi duo con-
 complentur, Praeceptum & Promissionem. Praeceptum monstrat Filius Dei haec

g
 ne
 la
 &
 m
 et
 re
 &
 et
 ga
 ali
 is, e
 sta
 prop
 cer
 in C
 ud e
 tenu
 sali
 in E
 man
 quid
 prop
 gudu
 hinc
 omni
 pulet
 Secu
 potest
 ex pe
 inge
 nam
 comu
 Teru
 Cand.
 dicen
 tid or
 mentit
 intell
 ex ill
 volum
 signis
 hic
 absent.
 Keteil
 exhibi

gravem et feriam esse voluntatem, ut suam institutionem non contemnamus, neque opinemur esse quiddam informe quo uti et non uti debeamus, ut enim oratio reliquorum praeceptorum voluit conscientias: ita et in violatione hujus consulcantur.

Praecepto modo utendis traditur hic verbum: Comedite bibite, quod ad solam manducationem spirituale transferri minime potest. Corpus enim Christi spirituale est Ecclia, qua nequaquam comeditur seu manducatur. Item si manducatur spirituale et spirituale corpus: tunc et illud pro nobis traditum est, et per consequens filius Dei non habuit verum et naturale corpus, sed imaginativum, quod falsum est. Ergo illud, quod verba sonant retinere nec sum est. Promissio est, quod accepto pane et vino dicit se nobis dare corpus et sanguinem suum. Ac illud quale sit verba sequentia explicant, quod pro nobis traditum est. Ut autem is, qui hoc dicit, verax est et neminem fallere potest, denique ipsa omnipotentia est: ita statim una cum Gabriele Archangelo, nullum verbum apud Deum impossibile esse: ac illud si idem quomodo? Satisfacit et alijs, plus in se confisus hominibus relinquitur. Negare autem praesentia corporis Christi in Coena, et imitam facere hanc promissionem per aliena interpretationem, nihil aliud est, quam sibi non applicare beneficia Christi, et se excludere ex consortio aeterna beatitudinis. De martyribus autem, et ijs qui in causa necessitate versant, aliud est iudicium. Primum certum est, quod omnino controversia, quae in Ecclia agitur, descripto et sententia ex consensu testimoniorum, quae libere mandata sunt per Prophetas et Apostolos, iudicari et debent et solent. Quid autem aperte est quam hoc certamen hinc ortum esse; nos enim scripti proprietatem urgemus: adversa autem pars propter quaedam rationis proprietates ad figuratam decurrit interpretationem. Necessario igitur sequitur hinc sumendam esse interpretationem, ~~etiam~~ ceterum cum res Evangelica omnino eadem sententia et verbis hinc recitent, et licet S. Paulus quosdam quibus, nihil necesse est, nec debet, nec potest figurata adduci interpretatio.

Secundo merito quilibet sana mentis ex toto corpore scripturae sacrae considerare potest, omnino articulos fidei oratione propria, maxime ad docendum accommodata, exponit. Quod vel ideo fieri oportuit ut occasio cavillationibus, ad quam ingenium humanum paratissimum est praecideret. Quibus autem reges doctrinae de Coena Domini esse articulum fidei? Ergo propria oratione et maxime accommodata exponi debet et non transferri debet ad figuratum sensum.

Tertio manifestum est suad esse virutes boni interpretis, nempe, ut sit candidus, et ex circumstantiis, quae declarant mentem et voluntatem dicentis, sumat interpretationem. Verum in hoc articulo multa circumstantia occurrunt, quae proprietatem flagitant, ut consuetudo filii Dei infirmitas hoc sacramentum, tempus, rei novitas, auditoris captus atque intelligentia. Quare huiusmodi articuli interpretatio candida, non calumniosa ex illis circumstantiis sumenda est, si veri interpretis officium praestant volumus: ubi omnia uno ore flagitant, nihil figuratum et ad sensum significatum iudicandum esse. Quarto manifeste dicit Lucas hic calix et T. est in meo sanguine, si igitur tantum signa et umbra rerum absentium nobis in Coena exhibent, non esset major gloria Novi Testamenti quam Veteris. Ergo non tantum signa verum promissa, sed res ipsa nobis exhibentur. Quinto manifestum est in explicacione, diversis speciebus proprijs

proprijs verbis et non figuratis discerni. Ut nemo discernat lupam a
 ab ove imagine tyranni sed utriusq; adiacentia, verba proprijs et non
 figuratis et natura rei sumptis describuntur. Novum test. hinc nobis a
 veteri distinguit: Hoc est testamentum in meo sanguine: necesse est igitur
 propriam verborum significationem retineri. Nam ut veteris test. vero et natu-
 rali errore peccatum conpergetur: sic Novum test. sanguine filij Dei no-
 ficto et comendato, sed vero et naturali, confirmat. Sexto omnes stu-
 diosi graeca lingua intelligunt, quod discrimine ista a Graecis dicitur:
 ερωτος τῆς νόμου καὶ ερωτος τοῦ ταράχου, ut omni hac signi-
 ficat obligationem ad poenam: si illa describit immediatam violationem seu
 contrectationem rei prohibita. Paulus autem non frustra nec temere utitur
 unioni syntaxi, affirmans indigne utentem hac coena fieri ερωτος τῆς νό-
 μου καὶ ἀπειλάτος τοῦ κυρίου. Quare certum est abutentes hac coe-
 na violare res non tantum in oculis mentis, sed etiam corpus et sangui-
 nem Christi, qua violatione nulla tristior excogitari potest. Neq; Paulus hoc
 ipsum affirmaret, esset enim contra iustitiam Dei, pro re iusta et nihili imme-
 ritum condemnari. Septimo, et illud perspicere debet malam consuetudinem
 non esse confirmandam exemplis Ecclae. Certum est autem omnes homines na-
 turaliter proclives esse ad consuetudinem tetram et flagitiosam, qua discedi-
 tur a testimonijs proprijs vocis divinae. Ergo non est confirmanda hac
 mala consuetudo exemplis Ecclae, sed potius simplex verborum sensus reti-
 nendus, etiamsi nulla physica hunc impugnent.

Cum ergo una cum filio Dei et Evangelistis affirmamus, hunc panem esse
 corpus Christi, vel cum pane vel sub pane et in pane nobis porrigitur,
 nihil plane discedimus ab institutione Christi, neq; hinc loquendi modis a-
 liud, quam veram corporis Christi exhibitionem exprimere conamur, ac
 ostendimus panem et corpus Domini non idem natura, sed sacramenta
 facere corpus deniq; Domini non includimus plane localiter, nec opina-
 mur descensum vel ascensum fieri ut supra diximus. Procul igitur pel-
 latur fallacia, qua ex his particulis transubstantiationem, localita-
 tem et ubiunitatem nobis invadere videtur. FINIS.

1116

PROSESA 390 ANN:
530 AN ECCLE Clausembur:
valvis Templo Colovarien: xxvi.
July affixa, cum Ludovicus. Gre:
gedinus (hem) Elebanus Brasn: ~~et~~
ea ipsa die multa in Concione
extraordinaria in Dominico,
contra Testamentum Christi
Mediatoris nostri ra-
bulasset.

Pastor & Ministri Ecclesie Colovar:
pijs ac dignis Rectoribus salutem!

Hodie nescimus quid Proseus in publica sua declamatione
contra nos doctrinam Filij Dei, et primitivae Ecclesiae, quam de Coena
Domini profitemur multa calumnianter et injuriose protulit, affirmans
doctrinam de praesentia Corporis et Sanguinis Christi in Coena esse
falsam, & modum exhibitionis, cum pane et vino minime consentientem
cum verbis Christi. Nos e contra hanc scholam nosram publice appensa te-
stamus hoc minus inique et veri dictum esse, imo pugnantem cum consensu trium
Evangelistarum, et S. Pauli Apostoli, denique cum testimonio primitivae Ecclesiae,
et omnium priorum Doctorum, quorum opera Deus in hac mundi saecula, in patefa-
ctione veritatis sua usus est. Quod ut in Disputatione publica probare
parati sumus. Modo Mag. J. Cocumtenus Arbitros convocet. Pro
hoc necessitate adacti facimus; primo ut auditor nostrum conscientiam
liberemus, et eos in vera sententia de Coena Domini retineamus: De-
inde, ut testemur nos paratos esse ad confessionem doctrinae nostrae
edendam. Valete!

Synodus Waradiensis.

Omnibus Christi fidelibus in Transylvania, & omnibus partibus superioribus et inferioribus Sannonia gratia et pacem per Christum speramus et significamus, quomodo iuxta constitutionem Eccl[esi]e 14. die Augusti Waradimi convenimus et de omnibus articulis doctrinae Christianae pi[e] et amanter contulerimus et secundum spiritus S. dona nobis collata ut multorum fauoris consensibus confuleremus, et honore et gloriam vili Dei promoveremus, unanimi ~~et~~ consensu amplexi sumus omnia scripta Prophetica et Apostolica, Symbola, Nicenum, Ephesinum, Arsanasij, praecipue autem cum summa doctrina perspicue et breuiter in eo scripto, cui titulus est Confessio Saxoniarum Eccl[esi]arum, Tridentino Concilio exhibita, tradita, confestim. Quia vero in titulo de Coena Domini videbatur inesse ambiguitas quaedam, illam ex posterioribus scriptis S. Hieronymi Melan. ut de definitionem Coena Domini in examine Theologico, explanationem loci in Epist. ad Coloss. Suprema quante ubi Christus est etc. omnem ambiguitatem sustulimus, qualis haec est, adest vilius Dei vere et substantialiter, quae praesens non de praesentia carnali et locali intelligenda est, sed de virtute corporis illius cuius spiritus S. vinculum est et veri et non imaginariae se nobis communicat. Secundo in vocabulo summentibus corpus praesupponat fidei, quia impij non sumunt corpus Domini, nisi sacramentotenus. Tertio in dicto Hallarij: Haec accepta et hausta et quae sunt, iuxta mentem Hallarij intelligimus eum loqui de spiritali manducatione. Quarto, de distributione corporis et sanguinis Domini intelligimus secundum Paulum communicationem corporis et sanguinis Domini spiritali. Quinto per vocabula, ritum actionis, non accidentia et superflua ab actione ceremoniarum intelligimus, sed totam actionem essentiale sacramenti, videlicet, ut in distributione omnia adfuerint, quae ad distributionem sacramenti requiruntur. Haec pie et amanter a nobis facta esse protestamur, et oramus aeternum Patrem Domini nostri Jesu Christi qui corda nostra ad veram et pacem concordiam flexit ut et omnibus alijs spiritum suo sancto adsit, faciat eos vasa misericordiae suae tollat omnia scandala et dispensationes, ut unum et idem in eo dicere et sapere possimus, cui sit laus et gloria. Amen.

Nomina Sactorum qui huic Synodo interfuerunt
& subscripserunt.

Coram Deo et Angelis fateor me sic sentire, qui sum Franciscus Davidus Saxon. Eccl[esi]a
Stephanus Kopatzin, Michael Letzeni, Laurentius Kusaj,
Petrus Malius Confessionis, Synodo Tridentinae exhibita suscipi iuxta
saeras litteras.
Ludovicus Segedinus, Gregorius Molnar, Stephanus
Hans, Almosinus tractus de Lochos.

VÉGÉ